

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
(назва навчально-наукового інституту)

Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування
(назва кафедри)

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми

_____ Слободянюк Н.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти _____ бакалавр _____
(назва освітнього ступеню)

зі спеціальності _____ 073 «Менеджмент» _____
(шифр і назва)

освітньої програми _____ «Менеджмент» _____
(назва)

на тему: «Управління витратами на підприємстві»

Виконав:

здобувач вищої освіти _____ Біднова Ольга Юріївна _____
(прізвище, ім'я, по-батькові) (підпис)

Керівник:

професор, д.е.н., професор Слободянюк Н.О. _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____
(підпис)

Кривий Ріг
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування
Форма здобуття вищої освіти денна
Ступінь бакалавр
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Освітня програма 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ Н.С. Іванова
підпис

« _____ » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Бідновій Ользі Юріївні

_____ прізвище, ім'я, по батькові

1. Тема роботи: Управління витратами на підприємстві

Керівник роботи д.е.н, проф. Слободянюк Н.О.
науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали

Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
від “01” листопада 2022 р. № 362-с

2. Строк подання здобувачем ВО роботи “09” червня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи:

Навчальна та наукова література з проблематики дослідження, періодичні видання, законодавчі та нормативно-правові акти; управлінська та фінансова звітність про роботу підприємства, данні мережі Інтернет

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Теоретико-методичні основи управління витратами на підприємстві; 2. Діагностика управління витратами на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).
таблиці, рисунки

(За потреби зазначаються П.І. по Б. консультантів за розділами роботи)

6. Дата видачі завдання: «15» листопада 2022 р.

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір напрямку дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 01.11.2022	
2	Аналіз та узагальнення теоретичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 06.03.2023	
3	Опис методики дослідження предмету кваліфікаційної роботи	до 03.04.2023	
4	Апробація методики аналізу предмету кваліфікаційної роботи	до 01.05.2023	
5	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 22.05.2023	
6	Попередній захист	до 05.06.2023	
7	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 06.06.2023	
8	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 09.06.2023	
9	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 12.06.2023	
10	Захист дипломної роботи	до 18.06.2023	

Здобувач ВО _____
(підпис)

Керівник роботи _____
(підпис)

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:
Сторінок 76, рисуноків 6, таблиць 10, додатків 9,
використаних джерел 54

Об'єкт дослідження: витрати підприємства

Предмет дослідження: теоретико-методичне підґрунтя управління витратами підприємств

Мета дослідження: розвиток теоретико-методичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо управління витратами підприємства

Методи дослідження: аналіз, синтез, методи систематизації, групування, порівняння і узагальнення, системний підхід, горизонтальний та вертикальний аналізи, метод аналізу абсолютних і відносних величин, коефіцієнтний аналіз, логічний підхід, графічний та табличний методи

Основні результати дослідження: проаналізовано та систематизовано наукові підходи щодо дефініцій «витрати» та «управління витратами» підприємства; досліджено методи управління витратами підприємств, виокремлено їх основні переваги та недоліки; систематизовано методи аналізу витрат, охарактеризовано їх оціночні показники відповідно до етапів аналізу; наведено систему управління витратами на підприємстві з певними цільовими параметрами та структурними елементами у вигляді функціонал-блоків; здійснено діагностику управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод»; обґрунтовано основні рекомендації щодо покращення управління витратами підприємства: впровадження бюджетування, зміна методу обліку/вибуття запасів, випуск побічної продукції на основі використання відходів, формування амортизаційної політики, впровадження енергозберігаючих технологій тощо

Ключові слова: витрати; управління витратами; система управління витратами підприємства; бюджетування; виробничі запаси; ефективність; постійні та змінні витрати

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	6
1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	8
1.1 Управління витратами: економічна сутність та значення для підприємства	8
1.2 Методичні інструменти аналізу та управління витратами підприємства	18
2. ДІАГНОСТИКА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»	23
2.1 Організаційно-економічна характеристика ТДВ «Яготинський маслозавод» та результатів його діяльності	23
2.2 Оцінка ефективності управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод»	34
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	55

ВСТУП

Основний економічний закон розвитку підприємництва полягає в досягненні максимізації прибутку при мінімізації витрат, отже, витрати підприємства виступають важливим чинником, що впливає на показники фінансової стабільності та рентабельності діяльності підприємства, його конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість. Відтак, актуальним постає дослідження витрат як об'єкта управління, визначення їх оптимальної структури та нормування, пошук резервів та напрямків економії витрат, питання щодо методичних основ аналізу та оцінки витрат тощо.

Проблемам управління витрат присвячено безліч праць вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків: Кудлак В.Я., Мессарош А.В., Скригун Н.П., Котляров М. Д., Тітаренко Г.Б., Череп А.В., Свиноус І. В., Іванова Л. С., Турило А.М., Турило А.А., Короленко С.М., Ляшко І.І Смірнова П.В., Бугріменко Р.М., Дощич Г.А., Хачатрян В.В. та ін.

Незважаючи на суттєвий науковий доробок вчених з питань управління витратами подальшого дослідження потребують теоретико-методичні основи удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах динамічності розвитку економіки.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо управління витратами підприємства.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- виконати контент-аналіз та систематизувати наукові погляди щодо сутності категорій «витрати» та «управління витратами»;
- систематизувати методичні підходи до оцінювання витрат підприємства;
- дослідити основні інструменти управління витратами підприємства, виявити їх переваги та недоліки;
- обґрунтувати рекомендації щодо моделювання системи управління витратами підприємства;
- надати оцінку основним техніко-економічним показникам діяльності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.;
- здійснити діагностику та надати оцінку ефективності управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод»;
- обґрунтувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод».

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи виступають витрати підприємства. Предметом дослідження є теоретико-методичне підґрунтя управління витратами підприємств.

Методологічною основою наукового дослідження кваліфікаційної роботи виступили наступні методи: методи аналізу, синтезу, систематизації та

узагальнення – при дослідженні категорій «витрати» та «управління витратами» підприємства, а також при систематизації наукових поглядів щодо методичного інструментарію оцінки та управління витратами підприємства; системний підхід – при моделюванні системи управління витратами підприємства; горизонтальний та вертикальний аналізи, метод аналізу абсолютних і відносних величин, коефіцієнтний аналіз – при оцінці основних техніко-економічних показників діяльності підприємства; логічний підхід – при обґрунтуванні висновків дослідження; графічний та табличний методи – задля наочного представлення розрахунків.

Інформаційна база дослідження складалася із наукових праць фахівців в сфері управління витратами підприємства, законодавчих та нормативних актів України, фінансових звітів підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Теоретична і практична значущість проведеного наукового дослідження полягає у систематизації наявних підходів щодо управління витратами підприємства та подальшому розвитку методичних основ управління витратами підприємства відповідно до системного підходу.

Окремі результати дослідження кваліфікаційної роботи доповідалися на VII Міжнародній науково-практичній конференції 28.04.23 р. у Донецькому національному університеті економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського:

Слободянюк Н.О., Біднова О.Ю. Моделювання системи управління витратами підприємства. *Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики*: матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., м. Кривий Ріг, 28 квіт. 2023 р. Кривий Ріг, 2023. С. 239 – 242.

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Управління витратами: економічна сутність та значення для підприємства

Управління витратами підприємства ґрунтується на розумінні сутності витрат як фундаментального обов'язкового елементу діяльності суб'єкта господарювання. Економічна природа прояву витрат пов'язана з необхідністю оцінки вартості ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових), що використовуються в господарській діяльності підприємства з метою отримання прибутку. Як об'єкт управління витрати підлягають ідентифікації, аналізу та оцінці, а також оптимізації з метою пошуку резервів покращення показників рентабельності діяльності підприємства.

Погоджуємося з думкою науковця В.Я. Кудлака, котрий стверджує, що «сучасний погляд на категорію витрат досить різноманітний» [1], дану позицію обґрунтуємо власними дослідженнями щодо існуючих відмінностей в трактуваннях дефініції «витрати підприємства».

Н.П. Скригун використовує системний підхід для розкриття сутності витрат підприємства, що імпонує нам через осмислення витрат як складової загальної інформаційної системи та наявності сукупності взаємопов'язаних процесів між складовими такої системи, в цьому розумінні витрати виступають як об'єкт управління [2].

Вартісний підхід використовує С.А. Котляров, котрий наголошує, що «витрати – це вартість ресурсів, використовуваних надалі для одержання прибутку чи досягнення інших цілей організації» [3], тобто витрати розглядаються як інструмент генерації прибутку підприємства. Аналогічної точки зору дотримуються у визначенні витрат інші науковці: М.Г. Грещак та О.С. Коцюба, котрі акцентують на обсязі використаних ресурсів у грошовому вимірі, про це також згадує в своїх дослідженнях Н.П. Скригун [2].

Сутність витрат підприємства А.В. Череп розкриває як «явні (фактичні, розрахункові) витрати підприємства, а під затратами - зменшення засобів підприємства або збільшення його боргових зобов'язань у процесі господарської діяльності» [4, с.128]. Погоджуємося з думкою науковця та вважаємо, що категорії «витрати» та «затрати» підприємства не можуть бути синонімічними та тотожними, оскільки витрати пов'язані зі зменшенням активів впродовж виробничого циклу, що призводить до зменшення капіталу підприємства, а затрати – це вартісний вираз усіх використаних ресурсів підприємства звітного періоду (в натурально-речових та вартісних показниках), що не призводить до зменшення капіталу. «Якщо витрати – це або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного

капіталу підприємства, то затрати – це зменшення одних активів за умови рівнозначного збільшення інших, або збільшення активів і зобов'язань на одну і ту ж величину» [5].

Фаріон В.Я під витратами пропонує розуміти «сукупність використаних у процесі основної та іншої звичайної діяльності ресурсів, виражених у вартісних вимірниках, обрахованих за прийнятими в галузі правилами і мотивованих цілями отримання прибутку, а також зменшення зобов'язань підприємства перед бюджетом, банками та іншими кредиторами» [6], тобто таке тлумачення конкретизує вид діяльності підприємства, одиницю виміру витрат та контрагентів за напрямками зобов'язань.

І. В. Свиноус, О. Ю. Гаврик та Л. С. Іванова витрати підприємства ототожнюють з платою за «можливість ведення виробництва (плата за використання ресурсів, послуг, робіт та ін.), яка змінюється залежно від умов його здійснення, що дозволяє досягти поставлених цілей (основним з-поміж яких в умовах ринкових відносин є максимізація прибутку)» [7].

Крім того, методологічні основи щодо розкриття інформації щодо витрат регламентовані діючим Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», котре встановлює вимоги щодо визнання витрат звітного періоду.

Так, відповідно до норм П(С)БО 16 «Витрати»: «витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені» [8]. Вважаємо, що таке трактування є досить повним та містить необхідну складову – документальне підтвердження виникнення таких витрат, що характеризує законність господарської операції та є вкрай важливим та необхідним при визначенні кінцевого результату діяльності підприємства як для бухгалтерського, управлінського, так і для податкового обліку. Проте деякі економісти вважають таке визначення витрат не досить коректним, оскільки «виробничі витрати не стосуються власного капіталу, а в Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій рахунки обліку витрат не кореспондують із рахунками капіталу» [6]. Ми не зовсім погоджуємося з таким твердженням, бо рахунки 4 класу «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» призначенні для узагальнення інформації про стан і рух власного капіталу підприємства та кореспондують, наприклад, за кредитом з дебітом рахунків 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 67 «Розрахунки з учасниками», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» тощо [9], відтак, збільшення або зменшення зобов'язань за цими рахунками впливає на величину власного капіталу підприємства.

Литовченко О.Ю. підкреслює раціональне використання ресурсів підприємства, що приводить до виникнення витрат, а також дотримується загального визначення та розуміння сутності витрат, як сукупності видів

ресурсів, використаних в процесі виробництва, обігу та розподілу продукції задля досягнення певного економічного ефекту діяльності підприємства [10].

Погоджуємося з думкою науковців А.М. Турило, А.А. Турило, С.М. Короленко, котрі стверджують про те, що витратам притаманна складна структура та класифікація, що «визначається на практиці під впливом зовнішніх чинників та умов галузевого й державного регулювання», вимірюються кількісно та «відображаються в розрахунках й обліку у вартісних, а при необхідності і у натурально-речових показниках» [11, с. 66-67].

Таким чином, аналіз літературних джерел виявив розбіжність в тлумаченнях категорії та дозволив виокремити ключові складові та семантичні ознаки при визначенні витрат підприємства: сума витрат є складовою собівартості; витрати пов'язані з використанням ресурсів, зменшенням чи вибуттям активів, збільшенням зобов'язань; витрати виражені в грошовій формі; витрати генерують прибуток через виробництво та реалізацію товарів, послуг, робіт.

Автор кваліфікаційної роботи пропонує під витратами розуміти сукупність ресурсів підприємства (матеріальних, нематеріальних, фінансових та трудових), що використовуються підприємством з метою отримання прибутку та мають грошовий вираз, а також здатні впливати на розмір власного капіталу підприємства внаслідок зменшення активів чи збільшення зобов'язань (перед бюджетом, банками та іншими кредиторами).

Розуміння економічної природи виникнення витрат та їх сутності дозволить конкретизувати та надати визначення управлінню витратами підприємства, що аналогічно має певні складності та розбіжності в трактуваннях серед науковців.

Так, на думку Литовченко О.Ю управління витратами – це процес впливу на «на склад, структуру та поведінку витрат, а також їх облік, планування, аналіз та контроль для прийняття управлінського рішення щодо їх оптимізації» [10, с. 303]. Далі науковець наголошує на необхідності застосування принципів цілеспрямованості, системності, безперервності, надійності, поєднання матеріальних та нематеріальних стимулів тощо задля оптимізації витрат підприємства за їх структурою та обсягом [10].

Т. М. Остапенко в своїй роботі систематизувала різні погляди науковців щодо визначення управління витрат на підприємстві [12]. Аналіз таких визначень дозволив нам сформулювати критерії, за якими науковці надають тлумачення такій категорії, виокремлюючи її складові: динамічний процес; управлінські дії; специфічна функція управління; процес формування витрат; система принципів та методів; система реалізації функцій управління; зниження витрат тощо.

О. Ковальова під управліннями витратами пропонує розуміти «процес цілеспрямованого формування витрат за її видами, місцями і носіями при постійному контролі й стимулюванні їх зменшення, що є важливою функцією

економічного механізму будь-якого підприємства» [13, с.87]. Ключовим в такому тлумаченні є класифікаційна ознака витрат, що конкретизує витрати як об'єкт управління.

Систематизація основних поглядів науковців щодо розкриття сутності управління витратами на підприємстві наведено в табл. А1 Додатку А кваліфікаційної роботи. Таким чином, більшість науковців управління витратами на підприємстві ототожнюють з управлінським процесом, проте загальновідомо, що будь-який процес передбачає закономірну послідовну зміну предметів та явищ, а також станів об'єктів в часі. Процес управління витратами носить цілеспрямований характер та орієнтовано на раціональне використання сукупних наявних ресурсів підприємства та підвищення рівня віддачі від їх використання в процесі виробничо-господарської діяльності. Проте сам процес управління не може здійснюватися ізольовано, оскільки на його ефективність впливають чинники ендогенного та екзогенного характеру. Відтак, такий процес відбувається на основі системного підходу.

Отже, управління витратами, на нашу думку, - це система впливу методичного інструментарію на сукупність управлінських рішень щодо планування та оптимізації витрат підприємства задля досягнення економічної мети діяльності та максимізації прибутку відповідно до концепції розвитку підприємства.

Акцентуємо увагу на необхідності розуміння процесу управління витратами, який виключно реалізується та ґрунтується на принципах та методах системи управління витратами підприємства. Такої точки зору дотримуються науковці Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М., котрі визначають управління витратами як відповідну «підсистему системи управління підприємством, яка дає можливість чітко відстежувати, аналізувати й контролювати витрати, охоплюючи практично всі сфери фінансово-господарської діяльності підприємства, оперативно отримувати інформацію, необхідну для здійснення заходів щодо підвищення ефективності виробництва» [15, с.19]. Ми погоджуємося з таким визначенням та наголошуємо на необхідності подальшого наукового дослідження складових такої системи.

Система управління витратами – це раціональна та оптимальна система з певними цільовими параметрами та структурними елементами у вигляді функціонал-блоків, котрі взаємопов'язані між собою. Авторське бачення щодо складових такої системи управління витратами на підприємстві наведено на рис.1.1.

Призначення системи управління витратами полягає в ідентифікації ризику неефективних витрат підприємства, характеристика та оцінка їх впливу на собівартість та показники ефективності діяльності підприємства, а також обґрунтування дієвих засобів та інструментів досягнення основної економічної мети підприємства.

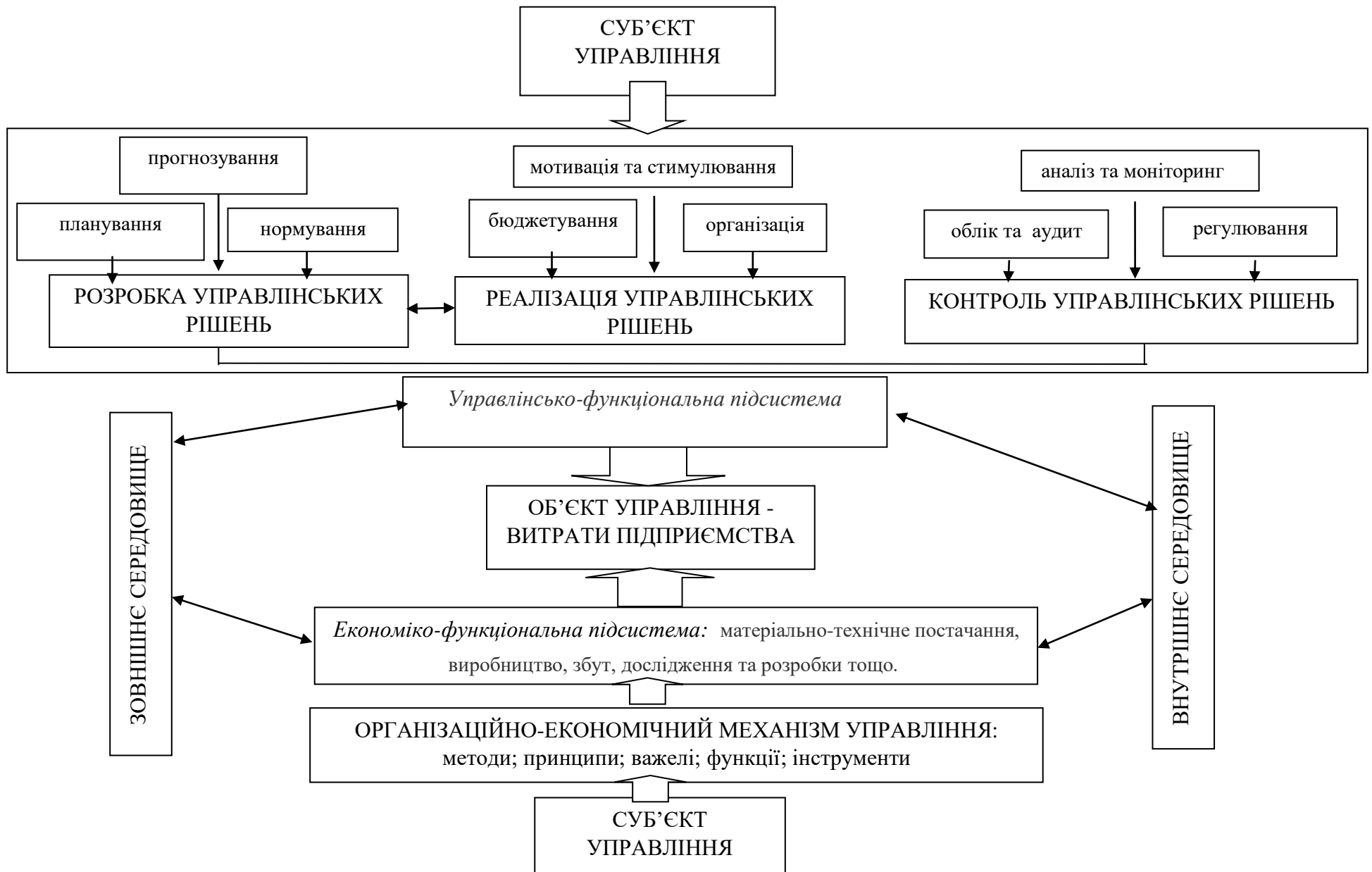

Рисунок 1.1 – Система управління витратами на підприємстві, авторська розробка за [21-32]

Отже, запропонована автором кваліфікаційної роботи система управління витратами підприємства складається з наступних обов'язкових елементів: суб'єкта та об'єкта управління витратами підприємства; управлінсько-функціональної та економіко-функціональної підсистеми управління витратами підприємства; блоків зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, а також зворотних каналів зв'язку.

«Метою управління витратами є зниження або оптимізація витрат на одиницю виробленої продукції, підвищення рентабельності господарської діяльності підприємства, мінімізація співвідношення витрати-дохід, оптимізація структури витрат та рівня ризику господарської діяльності» [21, с.17].

Системі управління витратами підприємства притаманні ознаки: цілеспрямованість (передбачає оптимізацію рівня витрат на виробництво та реалізацію продукції); складність (наявність підсистем управління: управлінсько-функціональна та економіко-функціональна підсистеми управління витратами підприємства); упорядкованість (проявляється у взаємодії складових системи управління витратами підприємства); гнучкість (ідентифікація чинників впливу зовнішнього і внутрішнього середовища та пристосування до них) та керованість (функціонал-зміни в залежності від потреб виробництва) [33,34].

Система управління витратами підприємства - це система більш нижчого порядку, котра інтегрована в єдину загальну систему управління підприємством відповідно до прийнятої стратегії розвитку підприємства. Моделювання системи управління витратами підприємства починається з визначення місць формування витрат за бізнес-процесами, центрами відповідальності, центрами витрат, сферами діяльності та підрозділами.

Ефективність функціонування системи управління витратами підприємства забезпечується зв'язками між її елементами за відповідними типами: функціонально необхідні (відносини управління, підпорядкованості); синергетичні (збільшують загальний ефект від спільних дій елементів системи) та надлишкові чи зайві (можуть виникати в тому числі при неоптимальній структурі виокремлення центрів відповідальності) [35].

Суб'єктом управління витратами підприємства виступають керівники та менеджери вищого рівня, а також фахівці структурних підрозділів за центрами відповідальності.

Об'єктом управління є витрати підприємства, а також процеси щодо споживання ресурсів. З метою конкретизації об'єкта управління витрати підлягають класифікації за відповідними ознаками: «за економічними елементами (елементах затрат); за місцем виникнення – центрами затрат (господарство, підприємство, виробництво, комерційно-структурний підрозділ, дільниця, бригада та ін.); за видами продукції (вироби, роботи, послуги); за відношенням до калькуляційного (календарного) періоду (поточного або до та після калькуляційного періоду); за способом включення елементів затрат в

об'єкт обліку й об'єкт калькуляції (прямі, непрямі); за відношенням до собівартості продукції (затрати, що включаються у собівартість продукції); за елементами собівартості (статті затрат); за сферою виникнення (довиробничі, виробничі, невиробничі (позавиробничі)); за ступенем охоплення планом (нормування) (планові, позапланові); за однорідністю складу (однорідні, неоднорідні – складні)» [36, с. 99].

Радіонова Н.Й. пропонує класифікувати витрати підприємства для функцій системи управління наступним чином: «а) для прийняття рішення: 1. Змінні, постійні та умовно-постійні. 2. Релевантні й нерелевантні. 3. Інкрементні та маржинальні. 4. Тактичні й стратегічні 5. Стратегічно важливі й стратегічно не важливі; б) для реалізації рішення, тобто для визначення собівартості виготовленої продукції та отриманого прибутку: 1. За економічними елементами. 2. За статтями калькуляції. 3. Прямі й непрямі. 4. Основні та накладні. 5. Узгоджені й неузгоджені; в) для здійснення процесу контролю витрат: 1. Регульовані й нерегульовані. 2. Ефективні та неефективні. 3. В межах норм та понаднормові» [37, с. 79].

Класифікація витрат займає ключове місце в системі управління витратами підприємства, оскільки не тільки конкретизує об'єкт управління, але й надає інформацію щодо джерел походження, оптимальної структури, норм та фактичного обсягу споживання та витрачання тощо таких витрат, що впливає на оперативність прийняття управлінських рішень менеджерами підприємства.

На рівень витрат впливають чинники технічного рівня виробництва (механізація та автоматизація виробничих процесів, оновлювання устаткування, зміна технічних характеристик товару, використання ресурсозберігаючих технологій, використання у виробничому циклі якісно нових видів матеріалів та сировини тощо); чинники організації виробництва, праці та управління (розвиток спеціалізації та кооперації, рівень матеріально-технічного постачання ТМЦ, організація та поліпшення умов праці тощо); та чинники, котрі пов'язані з обсягами випуску та змінами асортименту продукції, підвищення якісних характеристик товару тощо [24].

Управлінсько-функціональна підсистема управління витратами підприємства сприяє розробці, реалізації та контролю за управлінськими рішеннями стосовно прогнозування, планування, нормування, регулювання, бюджетування, організації, мотивації, моніторингу, обліку та аналізу витрат - тобто суб'єкт управління (керуюча підсистема) впливає на об'єкт управління (керовану підсистему) через реалізацію зазначених функцій.

Перший етап «Розробка управлінських рішень» - передбачає планування, прогнозування та нормування витрат підприємства, що ґрунтується на виробничих завданнях та виборі шляхів їх досягнення. На цьому етапі також відбувається обґрунтування управлінських рішень та визначення очікуваних результатів роботи (планується прибуток підприємства), а нормування витрат (орієнтована величина) здійснюється під час технологічної підготовки

виробництва з метою встановлення їх планової кількості задля виготовлення продукції.

Планування витрат передбачає системність та єдність між підрозділами підприємства (основними та допоміжними) та здійснюється по принципу «знизу вгору» та закінчується складанням загального кошторису підприємства.

«Рівень витрат на підприємстві залежить від професіоналізму та творчого потенціалу персоналу, а коректність віднесення витрат на види діяльності підприємства, одиниці продукції, виробничі підрозділи та інші об'єкти – від кваліфікації економістів» [15, с. 24].

Другий етап «Реалізація управлінських рішень» передбачає організацію, бюджетування, мотивацію та стимулювання витрат підприємства. Реалізується на основі інструменту бюджетування, що передбачає управління підприємством на основі бюджетів (фінансових планів) задля найбільш ефективного використання ресурсів. Головним є складання бюджету доходів та витрат підприємства, оскільки це дає можливість управляти ефективністю підприємства через прибуток та рентабельність на основі детальної класифікації об'єктів управління.

Бюджетування передбачає етапність реалізації: «1. Аналіз зовнішнього середовища та прогнози можливих змін у майбутньому. 2. Оцінка можливостей підприємства. 3. Розробка цінової політики підприємства з видів продукції та ринків збуту. 4. Розробка системи норм і нормативів. 5. Розробка системи операційних, фінансових та функціональних бюджетів. 6. Реалізація бюджетів, контроль за їх виконанням, аналіз відхилень та факторів, що їх спричинили, коригування у разі необхідності» [38, с. 73].

Основний ефект від впровадження бюджетування на підприємстві полягає в раціональному використанню ресурсів, їх оптимізації використання з різних джерел надходження, зниженню витрат (на сировину та матеріали, витрат на оплату праці, накладних витрат), що в цілому призводить до зниження собівартості випуску продукції та зростанню прибутку підприємства.

Реалізація управлінських рішень щодо управління витратами підприємства передбачає застосування дієвих механізмів стимулювання та мотивації усіх учасників такого процесу задля розподілу відповідальності та формування оціночних показників ефективності їх роботи, а також дотримання встановленого рівня витрат на підприємстві та пошуку напрямків їх зниження.

Третій етап «Контроль управлінських рішень» передбачає аналіз та моніторинг (виконання планових показників витрат підприємства та оцінка рівнів їх відхилення, аналіз та оцінка структури витрат за класифікаційними ознаками, обґрунтування тенденцій розвитку), облік та аудит (ідентифікація, спостереження, вимірювання та реєстрація відповідних подій та фактів щодо здійснення витрат), регулювання витрат підприємства (заходи управлінського персоналу щодо усунення неприпустимих відхилень рівня витрат від планових показників).

Економіко-функціональна підсистема управління витратами реалізується через організаційно-економічний механізм відповідно до складових: матеріально-технічне постачання, виробництво та збут продукції, дослідження та розробки, інвестиції та інновації, персонал тощо.

Організаційно-економічний механізм управління витратами підприємства містить сукупність методів, принципів, важелів, функцій та інструментів щодо впливу суб'єкта управління на об'єкт управління.

«До принципів управління витратами відносять: системний підхід до управління витратами; впровадження ефективних методів оптимізації витрат; недопущення наднормативних витрат і втрат; удосконалення інформаційного забезпечення управління витратами; встановлення взаємозв'язку між величиною витрат і конкретними працівниками підприємства за допомогою створення центрів відповідальності; підвищення зацікавленості виробничих підрозділів підприємства та центрів відповідальності за зниження витрат; поєднання зниження витрат із забезпеченням високої якості продукції; здійснення прогностичних розрахунків собівартості; складання обґрунтованих нормативних калькуляцій та контроль за їх дотриманням; виявлення відхилень до або під час здійснення виробничого процесу з метою попередження виробничих втрат та кращого використання ресурсів; управління витратами на всіх стадіях виробничо-збутового циклу виробу» [15, с. 19-20].

Універсальних методів управління витратами підприємства не існує, проте найпоширенішими серед них є: «директ-костинг, стандарт-кост, метод аналізу та оптимізації витрат, таргет-костинг, кайзен-костинг, функціонально-вартісний аналіз, CVR-аналіз, ABC-аналіз, кост-кілінг, бенчмаркінг витрат, LCC-аналіз тощо» [31, 39, 40]. В основі вибору методів управління витратами підприємства лежить критерій ефективності діяльності підприємства на основі управлінських рішень короткострокового (максимізація прибутку підприємства) чи довгострокового (максимізація ринкової вартості підприємства) характеру дії. Більш детально буде досліджено в підрозділі 1.2 кваліфікаційної роботи.

Ємельянов О. Ю. пропонує класифікувати існуючі методи управління витратами підприємства відповідно за 4 групами: «1) методи, які передбачають обґрунтування величини собівартості кожного виду продукції підприємства (директ-костинг, метод ABC та інші); 2) методи, які передбачають досягнення певної встановленої наперед величини прибутку від збуту продукції (CVR аналіз, таргет – костинг та інші); 3) методи, які передбачають скорочення собівартості продукції підприємства без обґрунтування раціональної величини його витрат (кайзен – костинг, кост – кілінг тощо); 4) методи, які передбачають визначення певної раціональної величини витрат підприємства та рівня собівартості його продукції (бенчмаркінг витрат, функціонально-вартісний аналіз та інші)» [41].

Кожен метод управління витратами підприємства має свої переваги та недоліки, вибір залежить від специфіки діяльності підприємства, застосовується

виключно на основі критеріїв вибору: «мета, стадія життєвого циклу товару, організаційна структура, розмір підприємства, рівень освіти робітників та позиція підприємства на ринку» [42], а також враховує унікальність об'єкта управління та безповоротність, циклічність, превентивність формування витрат.

«Управління витратами можливо реалізувати лише у разі залучення до системи управління витратами відповідних важелів та інструментів вироблення управлінського впливу. Лише інформація про реальні процеси в розрізі важелів та носіїв витрат здатні сформувавши цикл управління» [43, с.145].

Функції управління витратами в межах організаційно-економічного механізму можна класифікувати за ознаками: «1) за характером: загальні (планування, прогнозування, контроль, облік, аналіз, організація, регулювання витрат, координація); часткові функції (нормування, калькулювання собівартості, стимулювання зменшення витрат); 2) за сутністю функції: функції управлінського впливу (планування, прогнозування, нормування, облік, калькулювання собівартості, аналіз); інформаційної підтримки (організація, контроль, регулювання витрат, координація); 3) за значенням для системи управління затратами: функції першого порядку (планування, контроль, облік, аналіз); функції другого порядку (прогнозування, нормування, організація, калькулювання собівартості, регулювання витрат, координація, стимулювання зменшення витрат)» [44, с.185].

Інструменти управління витратами підприємства містять інформаційно-технічне (технічні засоби збору та обробки інформації), кадрове (права та обов'язки управлінських фахівців та спеціалістів виробничих служб, розподіл відповідальності між ними, мотиваційний механізм), методико-методологічне (правила та рекомендації щодо облікової політики підприємства, посадові інструкції, управлінська звітність) та організаційне (визначення місць формування витрат підприємства та центрів відповідальності) забезпечення управління витратами [21]. Інформаційний простір системи управління витратами підприємства містить вхідні та вихідні інформаційні потоки (внутрішні та зовнішні джерела інформації: фінансові та нефінансові показники витрат, ліміти, норми та нормативи, стан ринку, інформація щодо конкурентів підприємства, нормативно-правове забезпечення, фінансова звітність, стратегія розвитку, прогнозні показники витрат тощо), механізми обробки інформаційних даних щодо об'єкту управління, користувачі (стейкхолдери), професійні здібності, кваліфікація та досвід персоналу. Ефективність управління витратами підприємства залежить також від впливу зовнішніх (система оподаткування, ставки кредитування, попит, інфляція, конкурентний ринок) та внутрішніх (обсяг виробництва, портфельний асортимент продукції, технічний рівень виробництва, інноваційність розвитку, кваліфікація персоналу) факторів.

Отже, запропонована система управління витратами підприємства дозволить підвищити оперативність рішень щодо ефективності використання ресурсів та оптимізувати витрати суб'єкта господарювання.

1.2. Методичні інструменти аналізу та управління витратами підприємства

Запропонована автором система управління витратами підприємства ґрунтується на використанні сукупності методичного інструментарію щодо управління такими витратами за джерелами походження, місцем виникнення та іншими класифікаційними ознаками з метою отримання своєчасної релевантної інформації щодо об'єкту управління: оцінка абсолютної величини витрат, відхилення від планових витрат, оцінка структури витрат, оцінка впливу витрат на показники рентабельності підприємства, оцінка впливу витрат на собівартість продукції, обґрунтування резервів зменшення витрат та їх оптимізації тощо.

Встановлено, що єдиної методики управління витратами підприємства не існує, проте науковий інтерес викликає порівняння таких методів та обґрунтування умов щодо доцільності їх застосування.

На думку Олійник Т.І. та Зайцевої К.В. основними методами управління витрат на підприємстві є: метод обліку витрат (виникнення витрат, формування та розподіл витрат за об'єктом) та метод калькулювання собівартості продукції [45].

Об'єктом калькулювання виступає калькуляційні одиниці: натуральні, умовно-натуральні та трудові, а кожному методу обліку витрат відповідають конкретні методи калькулювання собівартості, що враховують цикл виробництва, специфіку технологічного процесу й організаційні особливості виробництва, структуру управління підприємством, систему контролю за витратами тощо.

В науковій спільноті існують розбіжності при систематизації методів обліку витрат та методів управління витратами через неоднозначність їх трактування, оскільки більшість авторів ототожнюють такі поняття. Проте ми дотримуємося позиції науковця Т.М. Сльозко, котра наголошує, що «для поняття «управління» завжди ключовим є слово «дія», а для поняття «облік» – «реєстрація» [46, с.19]. Отже, методи обліку витрат використовуються підприємством для визначення собівартості випуску продукції (момент реєстрації чи фіксації витрат в носіях облікової інформації), а методи управління витратами використовуються з метою їх оптимізації та зменшення (момент цілеспрямованої дії).

Так, Сльозко Т.М. існуючі методи обліку витрат та методи управління витратами поділяє на дві групи в залежності від країн походження: «перша група - вітчизняні та методи країн ближнього зарубіжжя (попроцесний (простий, однопредельний), попередельний, позамовний, поконтрактний, попартійної калькуляції, нормативний, котловий, поопераційної калькуляції) та друга група - методи далекого зарубіжжя (стандарт-кост, директ-костинг,

таргет-костинг, кайзен-костинг, абзорпши-костинг, косткілінг, СVP-аналіз, LCC-аналіз, аналіз (ФВА), метод EVA, ABC-метод, бенчмаркінг) [46, с.17].

Григорова З.В., Кваско А.В. пропонують до використання загальні та специфічні методи управління витратами підприємства, що систематизовані за напрямом їх здійснення відповідно до характеру управлінської діяльності: аналіз витрат (статистичні, економіко-математичні, розрахунково-аналітичні, СVP-аналіз (Cost-Volume-Profit), Аналіз вигід і витрат / Cost-Benefit Analysis, Contribution Analysis, Функціонально вартісний аналіз / Value Management або Value Analysis, ТОС-аналіз, Cost benchmarking); планування витрат (нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий та економіко-математичний методи); облік витрат (позамовний, попроцесний, по місцях виникнення витрат, нормативний); калькулювання собівартості (повного поглинання витрат та метод прямих витрат); контроль витрат (бюджетний контроль та метод нормативних витрат); регулювання витрат (Target costing, Реінжиніринг бізнес процесів, Kaizen costing, Cost Killing, Комплекс методів ощадливого виробництва / Lean Manufacturing); мотивація (матеріальні, нематеріальні та владні методи) [47, с. 21-22].

Литовченко О.Ю. в своїй роботі систематизувала основні методи управління витратами відповідно до класифікаційних ознак: характер методу та його застосування, а також горизонт використання (рис.1.2).

Метод	Критерії класифікації					
	Характер методу		Характер застосування методу		Горизонт використання	
	Методи структурування	Цілеспрямовані методи	Дискретний	Постійний	Довгостроковий	Короткостроковий
Стандарт-костинг	+			+		
Директ-костинг	+			+		
Абзорпши-костинг	+			+		
СVP-аналіз	+		+			+
Метод ABC	+			+		
Таргет-костинг		+	+		+	
Кайзен-костинг		+		+		+
Бенчмаркінг витрат		+	+		+	
LCC-аналіз	+		+		+	

Рисунок 1.2 – Класифікація методів управління витратами підприємства [48, с. 307]

Відповідно до рис. 1.2 існуючі методи управління витратами підприємства за характером поділяються на: методи структурування (стандарт-костинг, директ-костинг, абзорпши-костинг, СVP-аналіз, метод ABC та LCC-аналіз) та цілеспрямовані методи (таргет-костинг, кайзен-костинг, бенчмаркінг витрат). В залежності від характеру застосування виокремлюють методи управління

витрат: дискретні (CVP-аналіз, таргет-костинг, бенчмаркінг витрат та LCC-аналіз) та постійні (стандарт-костинг, директ-костинг, абзорпшн-костинг, метод ABC, кайзен-костинг). Горизонт використання передбачає наявність короткострокових (CVP-аналіз та кайзен-костинг) та довгострокових (таргет-костинг, бенчмаркінг витрат, LCC-аналіз) методів управління витратами підприємства [48].

Слід наголосити, що більшість із методів управління витратами розраховано на отримання короткострокового результату та враховують тільки вплив чинників внутрішнього середовища підприємства, що суперечить природі підприємства та його відкритості щодо впливу зовнішніх чинників зокрема.

Крім того, кожен із зазначених методів управління витратами підприємства має свої переваги та недоліки: стандарт-костинг - передбачає нормування витрат за статтями та порівняння фактичних витрат із встановленими нормативами (переваги: наявність нормування витрат, що дозволяє виявити перевитрати ресурсів; ціноутворення на основі прогнозованої собівартості продукції; простота ведення обліку витрат; недоліки: трудомісткість визначення нормативів відповідно до технологічної карти виробництва, незручність використання при значних різних за характером замовленнях); директ-костинг – передбачає розрахунок маржинального доходу, у собівартість випуску продукції включають тільки змінні витрати, а постійні відносять на результат (переваги: простота нормування та обліку витрат, відсутність складних розрахунків розподілу постійних витрат, маржинальний дохід залежить від обсягу реалізованої продукції; недоліки: невідповідність стандартам щодо складання фінансової та податкової звітності, складність визначення повної собівартості готової продукції); абзорпшн-костинг – враховує всі повні витрати у розрахунку собівартості продукції (переваги: поділ витрат на змінні та постійні, розрахунок фінансового результату діяльності є більш точним; недоліки: умовність розподілу накладних витрат, собівартість продукції може містити витрати, які не пов'язані з її випуском); метод ABC (ActivityBasedCosting) – розподіл витрат відбувається пропорційно їх використанню в бізнес-процесах підприємства (переваги: точність в розрахунках собівартості продукції, контроль над витратами і місцях їх виникнення; недоліки: складність розрахунків та додаткові витрати на освіту персоналу); бенчмаркінг витрат (Benchmarking) – використовується задля порівняння показників діяльності підприємства з еталонними показниками конкурентів (переваги: розвиток ефективних систем оціночних показників; досягнення кращих позицій в конкурентній боротьбі; технологічні прориви; недоліки: потреба в спеціалістах, котрі володіють спеціальними знаннями та навичками, обмежений доступ до інформації); LCC (LifeCycleCosting) – витрати розраховуються впродовж життєвого циклу продукції (переваги: ідентифікація та скорочення функцій, що дублюються, економічне зіставлення альтернатив, прогноз робочих операцій та відповідних їм витрат, враховується вплив інфляції

через дисконтування грошових потоків підприємства; недоліки: складність розрахунків та потреби в додаткових витратах на навчання працівників) тощо [47-49].

Необхідним є дослідження основних методик аналізу витрат підприємства, результати якого створюють інформаційне забезпечення для системи управління витратами.

Піскунова Н. В. наголошує на використанні трьох етапів аналізу витрат підприємства [50]:

1. Підготовчий етап – Складання та забезпечення плану економічного аналізу передбачає визначення та обґрунтування мети аналізу, завдань на основі затверджених планів, розподіл роботи між виконавцями та зазначення термінів їх виконання, опис інструментарію, оціночних показників і методів аналізу, визначення джерел інформації тощо.

2. Основний етап – Оцінка інформаційних матеріалів та аналіз показників здійснюється на основі статистичної обробки масиву даних, складання відповідних розрахунково-аналітичних таблиць, встановлення відхилень та опис тенденцій, виявлення резервів щодо підвищення ефективності показників діяльності підприємства.

3. Заключний етап – Остаточна оцінка результатів аналізу передбачає формулювання висновків щодо предмету аналізу та узагальнення результатів щодо існуючих резервів виробництва за рахунок оптимізації витрат, доведення результатів аналізу управлінському персоналу вищого рівня та керівництву підприємства, встановлення контролю за виконанням управлінських рішень тощо.

Основні напрями проведення аналізу собівартості та витрат підприємства різняться серед науковців, враховують галузеві та технологічні особливості діяльності підприємства та відповідають встановленим стратегічним цілям розвитку.

Дослідження літературних джерел свідчать, що основними напрямами аналізу витрат є наступні: «аналіз виконання кошторисів (бюджетів) нормативів, аналіз структури витрат, факторний аналіз витрат» [51]; «аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції; аналіз витрат на одну гривню товарної продукції; аналіз витрат за елементами та калькуляційними статтями; аналіз прямих (умовно-перемінних) витрат та непрямих (умовно-постійних витрат); аналіз собівартості окремих видів продукції; оперативний аналіз собівартості продукції» [52].

Інформаційною базою виконання аналізу витрат підприємства служать дані бухгалтерського обліку (первинні документи та облікові реєстри); фінансова звітність (Ф№1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)»; Ф№2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)»; Ф5 «Примітки до річної фінансової звітності»); статистична звітність підприємства та ін.

Методи аналізу витрат, стисла їх характеристика та оціночні показники відповідно до етапів такого аналізу наведено в табл. Б1 Додатку Б кваліфікаційної роботи.

Отже, комплексний аналіз витрат підприємства починається із загальної оцінки динаміки обсягу, складу і структури витрат, встановлення відповідних тенденцій змін за показниками собівартості продукції, адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових витрат, втрат від участі в капіталі, загальних витрат підприємства.

Далі аналізу підлягають операційні витрати підприємства та оцінка впливу факторів першого рівня на зміну рівня витрат на одну гривню продукції на основі методу ланцюгових підстановок: зміна обсягу і структури реалізації; зміна рівня витрат на виріб (собівартості окремих виробів); зміна цін на продукцію.

Окремим етапом є аналіз витрат за економічними елементами та аналіз операційних витрат за статтями калькуляції, що передбачають дослідження адитивної моделі функціонального зв'язку факторів, визначення абсолютного та відносного відхилення витрат до статті та до підсумку під час порівняння фактичних даних із прогнозними [51,53].

Результати аналізу витрат за відповідними етапами їх здійснення дозволяють менеджерам виявити резерви щодо їх зниження та оптимізації, надати оцінку та ідентифікувати причини коливання фактичних витрат від запланованих, обґрунтувати та впровадити дієві управлінські механізми щодо досягнення запланованих показників витрат та покращення технічного рівня виробництва продукції, механізації виробництва, поліпшення організації виробництва та праці, усунення непродуктивних витрат, скорочення втрат від браку тощо.

2. ДІАГНОСТИКА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТДВ «Яготинський маслозавод» та результатів його діяльності

Діагностику управління витратами підприємства здійснено за матеріалами фінансової та управлінської звітності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Офіційний сайт підприємства оприлюднює щодо діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» наступну інформацію: «Яготинський маслозавод» (юридична адреса: 07700, Київська обл., Яготинський район, м. Яготин, вул. Шевченка, будинок 213) є одним із найбільших національних виробників молочної продукції. Кількість працівників на заводі становить більше 900 осіб. На сьогодні Яготинський маслозавод випускає 36 видів молочної продукції під ТМ «Яготинське»: масло, молоко, сметану, кефір, ряжанку, термостатну молочну продукцію, м'які і кисломолочні сири, йогурти, ноу-хау підприємства – питну закваску з наповнювачами та без них, а також новинки: функціональний кисломолочний продукт Геролакт, Какао на молоці, Велике молоко та кефір» [54].

«Історія Яготинського маслозаводу починається з червня 1956 року. Він був створений як підприємство з переробки молока та вершків. Після приєднання до групи компаній «Молочний Альянс» у 2006 році на ПАТ «Яготинський маслозавод» відбулася суттєва реконструкція і технічне переоснащення» [54].

Протягом 2022 року на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» не відбувалося реорганізаційних перетворень (злиття, приєднання, поділ тощо), умови контрактів не змінювалися, скорочення робочого часу працівників не здійснювалося (в том числі внаслідок збройного конфлікту, енергетичної кризи, пандемії), знецінення активів не відбувалося.

Організаційна структура товариства ТДВ «Яготинський маслозавод» на 2022 рік затверджена рішенням Наглядової ради Товариства та наведена на рис. В1 Додатку В.

Динаміка змін кількості працівників ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. наведена на рис.2.1, оцінка таких результатів виявила негативну тенденцію щодо скорочення кількості працюючих на підприємстві на кінець звітного 2022 року відповідно на 48 осіб, проте в 2021 році приріст трудових ресурсів підприємства становив + 81 особа.

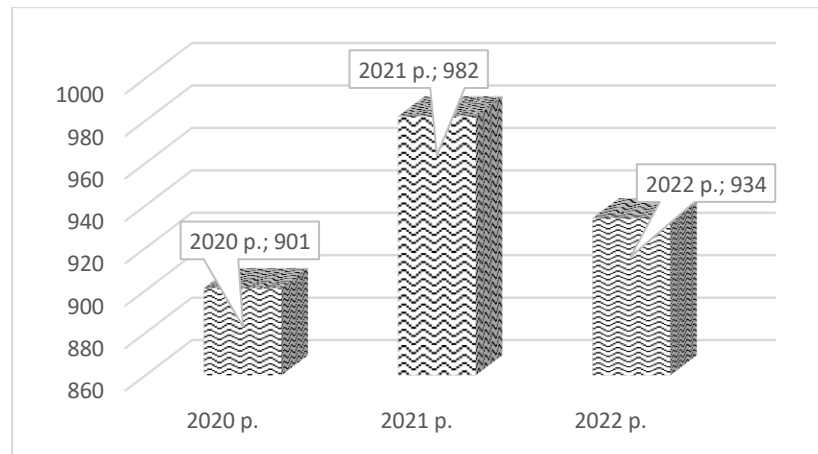

Рисунок 2.1 – Динаміка змін кількості працівників ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Відповідно до аудиторського заключення щодо аналізу фінансової звітності підприємства: «за 2022 рік виконання плану виробництва можна оцінити оцінкою «задовільно». Процес виробництва продукції здійснюється відповідно до планів виробництва. В порівнянні з виробництвом за 2021 рік виробництво в 2022 р. становило: - сирково - творожна група - 94%; - цільномолочна група продукції розділена на: - кисломолочну групу - 144% ; - групу «Молоко» - 103%; - групу «Сметана» - 111%; - масла - 90% . Найбільше зниження виробництва в порівнянні з виробництвом в 2021 року спостерігається по маслу вершковому, що відбулося через зменшення надходження вершків з ТОВ "Пирятинський сирзавод". В 2022 році введена нова асортиментна позиція-кефір 1%» [54].

Наразі проаналізуємо дохід від продажу продукції в розрізі номенклатурних груп за 2020-2022 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз доходу підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» від продажу продукції в розрізі номенклатурних груп за 2020-2022 рр. (в тис.грн.)

Показники	Значення			Відхилення			
				Абсолютне, +/-		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2020	2021/2020	2022/2020
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Масло	571572	592229	648695	20657	56466	3,61	9,53
Сирно-творожна	314630	379215	410330	64585	31115	20,53	8,21
Молоко	829450	752070	900481	-77380	148411	-9,33	19,73
Вершки	142669	131225	170324	-11444	39099	-8,02	29,80
Сметана	432234	398737	494840	-33497	96103	-7,75	24,10

Продовження табл.2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Кисломолочна	475380	449156	613464	-26224	164308	-5,52	36,58
Дитяче харчування	293125	333728	410435	40603	76707	13,85	22,98
Інша молочна продукція	107263	67301	87522	-39962	20221	-37,26	30,05
Усього	3166323	3103661	3736091	-62662	632430	-1,98	20,38

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

Отже, в цілому загальна сума доходу від реалізації продукції за сегментами (в розрізі номенклатурних груп) в 2021 році знизилась на 62 662 тис. грн., що склало - 1,98%, проте на кінець 2022 року даний показник мав позитивну тенденцію до зростання та характеризувався приростом у сумі + 632430 тис. грн. або + 20,38%. Така ситуація пояснюється наступними змінами: 2022 рік характеризувався позитивним відносно 2021 року щодо приросту доходу від реалізації продукції за всіма позиціями структури номенклатурних груп, особливо спостерігався найбільший приріст за кисломолочною продукцією (+ 36,58%), іншою молочною продукцією (+30,05%), вершків (+29,8%), дитячим харчуванням (+ 22,98%). В 2021 році відбулося зниження доходу від реалізації за наступними показниками номенклатурної групи: інша молочна продукція (-37,26%), молоко (-9,33%), вершки (-8,02%), сметана (-7,75%) при значному зростанні доходу від реалізації сирно-творожної продукції (приріст склав + 64 585 тис. грн. або + 20,53%). Щорічно спостерігається позитивна тенденція щодо зростання доходів від реалізації дитячого харчування: в 2021 році на 40 603 тис. грн., в 2022 році на 76 707 тис. грн. Значне зростання доходів від реалізації вершків (+ 39099 тис. грн.) пояснюється підвищеним попитом та нарощуванням обсягів експорту за такою продукцією.

В табл. 2.2 наведено основні техніко-економічні показники діяльності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Результати аналізу дозволили зробити наступні висновки: в 2021 році підприємство було збитковим (розмір збитку склав 63319 тис. грн.), проте вже на кінець 2022 року діяльність ТДВ «Яготинський маслозавод» була прибутковою (приріст прибутку склав + 218 958 тис. грн.), що є позитивним явищем. Збиткова діяльність 2021 року пояснюється випереджаючими темпами зростання собівартості реалізованої продукції (+ 4,76%) над темпами зниження чистого доходу від реалізації продукції (- 1,98%).

Собівартість реалізованої продукції має щорічну тенденцію до зростання: в 2021 році на +126 636 тис. грн, а в 2022 році на +306 343 тис. грн., проте випереджуючи темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції (+ 20,38%) над темпами зростання собівартості реалізованої продукції (+ 11%) дозволили підприємству ТДВ «Яготинський маслозавод» отримати в 2022 р. прибуток у розмірі 155 639 тис. грн., який підприємство капіталізувало на 100%.

Таблиця 2.2 - Основні техніко-економічні показники діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Показники	рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	Абсолютне, +/-		Відносне, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Активи (пасиви)	1549405	1574620	2029019	25215	454399	1,63	28,86
Основні засоби	449730	417251	390541	-32479	-26710	-7,22	-6,40
Оборотні активи	1027446	1142041	1604930	114595	462889	11,15	40,53
Необоротні активи	521959	432579	424089	-89380	-8490	-17,12	-1,96
Коефіцієнт придатності основних фондів	0,61	0,54	0,48	-0,07	-0,06	-11,09	-10,80
Коефіцієнт мобільності активів	1,97	2,64	3,78	0,67	1,14	34,12	43,35
Власний капітал, тис. грн.	592784	529401	685040	-63383	155639	-10,69	29,40
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн.	3166323	3103661	3736091	-62662	632430	-1,98	20,38
Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	918	847	759	-71	-88	-7,73	-10,39
Продуктивність праці, тис. грн./особу	2895,28	3287,49	4072,26	392,21	784,77	13,55	23,87
Середньомісячна оплата праці, грн./особу	17835,95	19902,36	25812,65	2066,41	5910,29	11,59	29,70
Фондовіддача, грн./грн.	7,04	7,44	9,57	0,40	2,13	5,65	28,61
Фондомісткість, грн./грн.	0,14	0,13	0,10	-0,01	-0,03	-5,35	-22,25
Фондоозброєність, грн/особ	489,90	492,62	514,55	2,72	21,92	0,56	4,45
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3,19	2,86	2,72	-0,33	-0,14	-10,34	-4,90
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2657868	2784504	3090847	126636	306343	4,76	11,00
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	129547	-63319	155639	-192866	218958	-148,88	-345,80

Джерело: розраховано автором за матеріалами Додатків Г-Е

Відтак, отримання прибутку на кінець 2022 року дозволило підприємству збільшити валюту власного капіталу на 29,40%, а нерозподілений прибуток 155 639 тис. грн. за рішенням зборів учасників підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» було використано на погашення збитків 2021 року.

Протягом 2020-2022 рр. валюта активів (пасивів) балансу підприємства щорічно зростала: в 2021 році на 1,63%, в 2022 році на 28,86%. Коефіцієнт мобільності активів мав аналогічну щорічну тенденцію до зростання та свідчить про те, що підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод» зможе змінити структуру активів протягом короткого періоду часу без втрати вартості. Підвищення мобільності активів підприємства пояснюється зниженням суми необоротних активів в 2021 році на 89 380 тис. грн., а в 2022 році на 8 490 тис. грн., тобто в 2021 році на кожен гривню необоротних активів припадає 2,64 грн. оборотних активів, а на кінець 2022 р. значення показника становило 3,78 грн./грн., що свідчить про підвищення гнучкості підприємства.

Коефіцієнт придатності основних фондів підприємства мав щорічну негативну тенденцію до зниження та становив: в 2020 році 0,61, в 2021 році 0,54 та в 2022 році 0,48, тобто за зазначеними роками придатність основних фондів знизилася з 61% до 48%, що свідчить про погіршення технічного стану основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод».

Фондоозброєність підприємства щорічно зростає з 489,90 грн/грн в 2020 році до 514,55 грн/грн. в 2022 році, що відбувається на фоні зростання продуктивності праці: в 2021 р. на + 13,55 % та в 2022 році на +23,87%. Збільшення рівня фондоозброєності є позитивним фактором та свідчить про забезпеченість підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» основними виробничими засобами.

Внаслідок того, що продуктивність праці зростає більш високими темпами, ніж фондоозброєність підприємства, то показник фондівіддачі також буде щорічно зростати.

Так, показник фондівіддачі щорічно зростає: в 2021 році на 5,65%, в 2022 році на 28,61%, що свідчить про зростання ефективності управління основними фондами. Так, в 2020 році виробляється 7,04 грн. готової продукції на одиницю основних виробничих фондів ТДВ «Яготинський маслозавод», а в 2021 р. та 2022 р. відповідно 7,44 грн./грн. та 9,57 грн./грн.

Ефективність використання оборотних активів підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» має тенденцію до щорічного зниження з 3,08 об. в 2020 р. до 2,33 об. в 2022 р., що є негативним фактором та свідчить про зниження ділової активності підприємства за рахунок зростання дебіторської заборгованості за товари і послуги: в 2020 р. на кожен гривню оборотних активів продано товарів на суму 3,08 гривні, в 2021 р. – на 2,72 гривні, а в 2022 р. – тільки на 2,33 гривні.

Відтак, наступним кроком є здійснення аналізу співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Показники	Значення			Відхилення			
				Абсолютне, +/-		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Дебіторська заборгованість							
Поточна дебіторська заборгованість	848676	940436	1426725	91760	486289	10,81	51,71
<i>Питома вага в оборотних активах, %</i>	82,60%	82,35%	88,90%	0,00	0,07	-0,31	7,95
Оборотні активи підприємства	1027446	1142041	1604930	114595	462889	11,15	40,53
Кредиторська заборгованість							
Короткострокові кредити банків	216608	378396	366248	161788	-12148	74,69	-3,21
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	8185	22096	21756	13911	-340	169,96	-1,54
Поточна кредиторська заборгованість: за товари, роботи, послуги	201194	228624	214804	27430	-13820	13,63	-6,04
розрахунками з бюджетом	4840	2338	33616	-2502	31278	-51,69	1337,81
розрахунками зі страхування	1794	1715	2301	-79	586	-4,40	34,17
розрахунками з оплати праці	6461	6151	7979	-310	1828	-4,80	29,72
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	25	142	641	117	499	468,00	351,41
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1790	1774	1774	-16	0	-0,89	0,00
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	290562	131761	409228	-158801	277467	-54,65	210,58
Поточні забезпечення	17938	18337	24879	399	6542	2,22	35,68
Інші поточні зобов'язання, тис. грн.	5773	6311	6858	538	547	9,32	8,67
Разом кредиторська заборгованість	755170	797645	1090084	42475,00	292439,00	3,00	36,66
<i>Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості</i>	1,12	1,18	1,31	0,06	0,13	4,00	11,01

Джерело: розраховано автором за матеріалами Додатків Г-Е

Отже, результати аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства за 2020-2022 рр. свідчать про неефективну політику комерційного кредитування: коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості має тенденцію до зростання та вище встановленого нормативного значення (1) протягом усього періоду дослідження, що може свідчати про відволікання коштів із обороту підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод». В 2020 році на кожну гривню кредиторської заборгованості припадає 1,12 гривні поточної дебіторської заборгованості, в 2021 році відповідно 1,18 грн/грн, а в 2022 році 1,31 грн./грн.

Питома вага дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів підприємства на кінець 2022 року зросла та склала 88,90%. В 2021 році дебіторська заборгованість зросла на 91 760 тис. грн., в 2022 році зросла майже в 1,5 рази та склала 1426725 тис. грн, що на 51,71% вище за минулий рік. Така ситуація є вкрай негативною та може призвести до утворення касових розривів та залучення додаткових позик. Вся дебіторська заборгованість підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» є поточною з терміном погашення до 12 місяців, що оцінюється позитивно.

Кредиторська заборгованість підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» має аналогічну тенденцію до щорічного зростання: в 2021 році показник збільшився на 3%, а в 2022 році на 36,66%. Це пояснюється змінами в структурі: поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги в 2021 році збільшилася на 13,63%, а в 2022 році знизилася на 6,04%; короткострокові кредити банків в 2021 році значно збільшилися на 74,69%, а на кінець 2022 р. знизилися на 3,21%; поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків в 2021 році знизилася на 54,65%, а в 2022 році зросла майже в 3,1 рази; заборгованість з розрахунків з бюджетом на кінець 2022 року зросла майже в 14,4 рази, що пояснюється поточною заборгованістю по сплаті ПДВ в сумі 26 701 тис. грн., заборгованістю по внескам до Фонду соціального страхування і пенсійного фонду у сумі 2 301 тис. грн та ін. податковими зобов'язаннями; заборгованість з оплаті праці в 2021 році знизилася на 4,8 %, а в 2022 році зросла на 29,72%; поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками протягом 2021-2022 рр. не змінювалася.

«Станом на 31.12.2022 року заборгованість підприємства за довгостроковими кредитами банків складає 27 913 тис. грн. та відсотків по ним – 409 тис. грн. (кредити отримано у грудні 2021 року). Відсоткова ставка та термін користування кредитами визначається згідно заявок та складала 11,5%, строком на чотири роки. Товариство станом на 31.12.2022 року надало наступні гарантії та забезпечення перед АТ «Креді Агріколь Банк» по Договору застави №458CL від 25.11.2021р. було передано обладнання на суму 53 676 тис. грн.» [54].

Проаналізуємо основні показники фінансового стану (фінансової стійкості, ліквідності та ділової репутації, рентабельності) підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. (табл. 2.4, 2.5, рис.2.2)

Таблиця 2.4 – Аналіз коефіцієнтів платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Показник	нормативне значення	рік			Абсолютне, +/-	
		2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
коефіцієнт фінансової автономії	$\geq 0,5$	0,38	0,34	0,34	-0,05	0,00
коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,4-0,6	0,62	0,66	0,66	0,05	0,00
коефіцієнт фінансового ризику	< 1	1,61	1,97	1,96	0,36	-0,01
коефіцієнт фінансової стійкості	≥ 1	0,51	0,49	0,46	-0,02	-0,03
коефіцієнт маневреності власного капіталу	$> 0,1$	0,46	0,65	0,75	0,19	0,10
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	$\geq 0,1$	0,07	0,08	0,16	0,02	0,08
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	підвищення	0,14	0,33	0,03	0,18	-0,30

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

В таблиці 2.4 представлено результати аналізу показників фінансової стійкості підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр., наведено нормативні значення таких показників задля порівняння та обґрунтування наступних висновків:

Коефіцієнт фінансової автономії характеризує фінансову незалежність підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» від зовнішніх позик та протягом 2020-2022 рр. характеризувався зниженням з 0,38 п. до 0,34 п. В 2020 році ТДВ «Яготинський маслозавод» здатне було профінансувати тільки 38% активів за рахунок власного капіталу, а в 2021 р. та 2022 р. тільки 34%, що є негативним фактором та свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства.

В 2020 році 62% активів підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» фінансувалися за рахунок позикового капіталу, протягом наступних двох років даний показник збільшився на 4% та становив відповідно 66%, що свідчить про збільшення левериджу та підвищення фінансових ризиків.

Коефіцієнт фінансового ризику має нестабільну тенденцію до змін: в 2021 році спостерігається зростання показника на 0,36 п., а в 2022 році його зниження на 0,01 п., тобто в 2022 році 1,96 грн позикових коштів, залучених підприємством на 1 гривню вкладених в активи власних коштів.

Протягом 2020-2022 рр. коефіцієнт фінансової стійкості нижче встановленого нормативу та щорічно знижується, відтак, підприємство

ТДВ «Яготинський маслозавод» не здатне залишатися платоспроможним; в 2021 році тільки 49 % активів підприємства здатне фінансувати за рахунок стійких джерел, а в 2022 році цей показник знизився на 3%, що є негативною тенденцією.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу протягом досліджуваного періоду щорічно зростає та вище встановленого нормативного значення. Зростання цього показника у 2022 році з 0,65 до 0,75 свідчить про збільшення маневреності власного капіталу підприємства, приблизно 75 % власного капіталу підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» використовується для формування оборотних активів.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами має позитивну тенденцію до зростання, в 2020 та 2021 рр. не відповідав нормативному значенню, а в 2022 р. становив 0,16, що свідчить про здатність підприємства профінансувати тільки 16 % своїх оборотних активів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів в 2021 році збільшився на 0,18 п., що є позитивним фактором, проте вже на кінець 2022 р. показник значно знизився на 0,30 п., що свідчить про не здатність підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти підприємства.

Проаналізуємо основні показники ліквідності та ділової репутації підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр., результати представимо в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Аналіз ліквідності та ділової репутації підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Показники	рік			Відносне відхилення	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Коефіцієнт оборотності активів	2,18	1,99	2,07	-8,80%	4,36%
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,19	2,86	2,72	-10,37%	-4,93%
Коефіцієнт оборотності запасів	19,46	16,78	18,67	-13,78%	11,25%
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	7,38	7,15	7,34	-3,13%	2,69%
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,89	3,59	3,27	-7,92%	-8,69%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,014	0,040	0,007	193,67%	-81,95%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,140	1,224	1,321	7,33%	7,88%
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,361	1,432	1,472	5,23%	2,83%

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

Коефіцієнт оборотності активів підприємства мав нестабільне значення: в 2021 році знизився на 8,8 %, проте в 2022 році зріс на 4,36%, що характеризує

неефективність використання ресурсів, залучених підприємством ТДВ «Яготинський маслозавод» для організації виробництва молочної продукції, проте з тенденцією на поліпшення.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів щорічно знижується з 3,19 об. в 2021 р. до 2,72 об. в 2022 р., що свідчить про зростання потреби підприємства в фінансових ресурсах та збільшення фінансових витрат. Головним фактором зниження показника оборотності активів є збільшення суми дебіторської заборгованості за товари і послуги в 2022 році в 1,4 рази.

Коефіцієнт оборотності запасів протягом 2020-2022 рр. вище встановленого нормативного значення (4,5-8) та свідчить про ефективну політику управління запасами на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод».

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості не відповідає нормативу 8 об./рік протягом усього періоду дослідження та свідчить про неефективність управління заборгованістю клієнтів й інших дебіторів ТДВ «Яготинський маслозавод». Проте на кінець 2022 р. дебітори погасили 7,34 разів свої зобов'язання перед підприємством, що на 2,69 % вище за минулий рік.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ТДВ «Яготинський маслозавод» протягом 2020-2022 рр. стабільно щорічно знижується, що свідчить про сповільнення розрахунків підприємства з постачальниками та кредиторами (з 3,89 об./рік в 2020 році до 3,27 об./рік в 2022 році).

Підприємство протягом 2020-2022 рр. не може вчасно погасити борги у випадку, якщо термін таких платежів настане незабаром (коефіцієнт абсолютної ліквідності). Крім того, спостерігається негативна тенденція до зниження такого показника на кінець 2022 р.: на кожен гривню поточних зобов'язань припадає тільки близько 0,007 гривні грошових коштів та їх еквівалентів, що на 81,95 % менше минулорічного показника.

Коефіцієнти швидкої та загальної ліквідності мали позитивну щорічну тенденцію до зростання, що свідчить про здатність та достатність ресурсів у ТДВ «Яготинський маслозавод» протягом 2020-2022 рр. вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою активів. Так, в 2021 році 1,43 грн поточних активів підприємства припадало на одну гривню його поточних зобов'язань, а в 2022 році показник зріс на 2,83% та становив 1,47 грн. поточних активів в розрахунку на одну гривню поточних зобов'язань.

Наразі проаналізуємо основні показники рентабельності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.: рентабельність продажу, рентабельність власного капіталу, рентабельність операційної діяльності, рентабельність оборотних активів, рентабельність необоротних активів та коефіцієнт комерційної рентабельності (рис.2.2).

Відповідно до рисунку 2.2 відбулися наступні зміни в показниках рентабельності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.:

В 2021 році показники рентабельності продажу, рентабельності власного капіталу, рентабельності необоротних активів та оборотних активів підприємства мали від’ємне значення через збиткову діяльність цього періоду.

Рентабельність продажу на кінець 2022 року суттєво зросла відносно 2021 року та становила 4,17%, що свідчить про позитивні тенденції, тобто кожна гривня продажу принесла 4,17 грн. чистого прибутку.

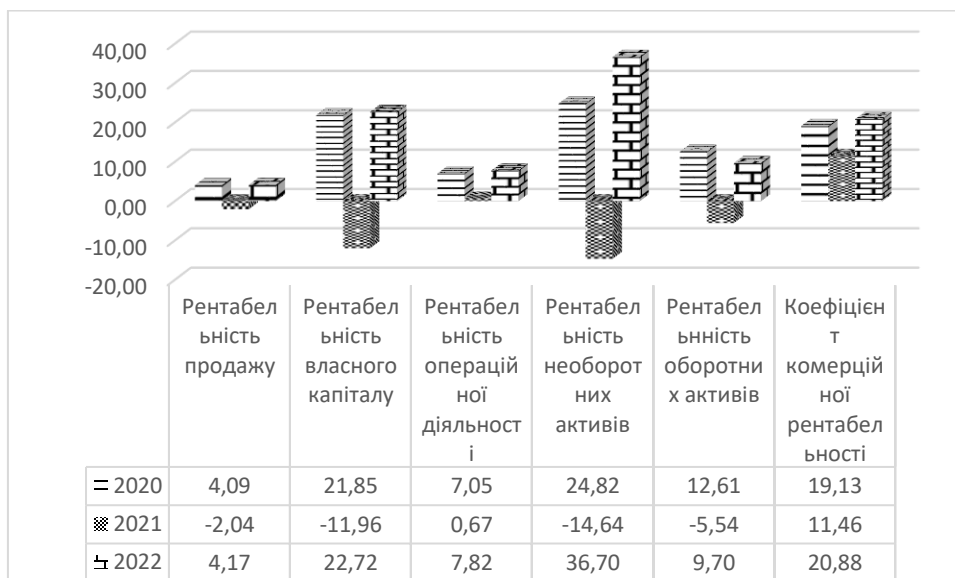

Рисунок 2.2 – Динаміка змін показників рентабельності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором за матеріалами Додатків Г-Е

Відповідно до показника рентабельності власного капіталу: кожна залучена гривня власних коштів дозволила отримати підприємству ТДВ «Яготинський маслозавод» в 2020 році 21,85 грн., а в 2022 році 22,72 грн. чистого прибутку, а в 2021 році відповідно 11,96 грн збитку.

Рентабельність операційної діяльності свідчить про суттєве збільшення в 2021 році понесених операційних витрат майже в 10,5 разів. Так, в 2020 році підприємство отримало 7,05 грн прибутку на 1 грн операційних витрат, відповідно в 2021 році 0,67 грн/грн, а в 2022 році 7,82 грн/грн.

Рентабельність необоротних активів ТДВ «Яготинський маслозавод» в 2022 р. зросла майже в 2,5 рази відносно 2021 р. та склала 36,7 %.

Рентабельність оборотних активів в 2022 р відносно 2020 р знизилася на 2,91%, тобто в 2022 р. на кожную 1 грн., вкладену у оборотні активи, підприємство згенерувало 9,7 гривні чистого прибутку, в 2021 році на кожную 1 грн. підприємство згенерувало 5,54 грн. збитку, в 2020 році на кожную вкладену гривню підприємство згенерувало 12,61 гривні чистого прибутку.

2.2. Оцінка ефективності управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод»

На досліджуваному підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» управління витратами є важливим інструментом побудови системи обліку витрат (збір інформації про витрати за класифікаційними ознаками та калькулювання повної собівартості молочної продукції) з врахуванням тактичних і стратегічних цілей керівництва. Облік витрат здійснюється відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» та передбачає формування виробничої собівартості продукції за статтями: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати. Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод» використовує рахунок 9 класу «Витрати діяльності», що дозволяє формувати обліково-аналітичну інформацію про витрати операційної, інвестиційної, фінансової та ін. діяльності підприємства за звітний період (рахунки: 90 «Собівартість продукції»; 91 «Загальновиробничі витрати»; 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; 94 «Інші витрати операційної діяльності»; 95 «Фінансові витрати»; 96 «Витрати від участі в капіталі»; 97 «Інші витрати» та 98 «Податок на прибуток»).

Майстри виробництва підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» при складанні щоденного рапорту випуску готової продукції суворо дотримуються встановлених норм витрат сировини (використовують лімітно-забірні картки задля списання витрат сировини, матеріалів та напівфабрикатів відповідно до фактичного обсягу виготовленої молочної продукції), а економію залишають як неврахований резерв на випадок нестач звітного періоду. Відпуск запасів у виробництво здійснюється переважно на основі методу середньозваженої вартості. «Запаси відображаються за найменшою з двох величин: первісної вартості і чистої вартості реалізації. Первісна вартість запасів включає вартість сировини і, у разі необхідності, прямі витрати на оплату праці і ті накладні витрати, які були понесені в зв'язку з доведенням запасів до їх поточного стану та місця розташування. Чиста вартість реалізації розраховується виходячи з передбачуваної ціни продажу, за вирахуванням всіх передбачуваних витрат на завершення виробництва і витрат на маркетинг, реалізацію і збут» [54].

На підприємстві систематично вживаються заходи щодо попередження виникнення браку (виправного: нестандартний сир, вершки, сметана, масло, які шляхом доробки доводяться до стандартних й технічних вимог готової продукції та безповоротного: готова продукція та напівфабрикати, що використовують в подальшому як сировину для переробки).

Облікова інформація щодо структури та вмісту витрат підприємства формує інформаційно-аналітичну базу системи управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод». Відтак, від ефективності організації управлінського обліку витрат на підприємстві залежить

своєчасність, точність та повнота надходження інформації щодо об'єкту управління.

Процес управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» передбачає етапність щодо визначення ефективності управління матеріальними витратами, трудовими ресурсами та основними виробничими фондами з метою прийняття ефективних управлінських рішень, котрі засновані на результатах всебічного економічного аналізу об'єкту управління. Аналіз витрат підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» є не тільки основою розробки науково-обґрунтованих управлінських рішень, їх оптимізації та раціоналізації, але й виступає ефективним інструментом контролю щодо їх виконання відповідно до встановлених вимог.

Відтак, проаналізуємо витрати підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. за методикою, котра викладена в 1.2 кваліфікаційної роботи. Аналіз операційних витрат на виробництво продукції за економічними елементами витрат наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз операційних витрат на виробництво продукції за економічними елементами витрат підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Елементи витрат	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення			
	Σ, тис. грн	Питома вага, %	Σ, тис. грн	Питома вага, %	Σ, тис. грн	Питома вага, %	2021/2020		2022/2021	
							абс., тис.грн.	відн. %	абс., тис.грн.	відн. %
Матеріальні витрати	2208944	82,89	2237345	82,21	2634094	83,54	28401	1,29	396749	17,73
Витрати на оплату праці	163734	6,14	168573	6,19	195918	6,21	4839	2,96	27345	16,22
Відрахування на соціальні заходи	35183	1,32	38327	1,41	47339	1,50	3144	8,94	9012	23,51
Амортизація	62277	2,34	79243	2,91	75141	2,38	16966	27,24	-4102	-5,18
Інші операційні витрати	194806	7,31	197946	7,27	200416	6,36	3140	1,61	2470	1,25
Усього	2664944	100,00	2721434	100,00	3152908	100,00	56490	42,03	431474	53,54

Джерело: розраховано автором за матеріалами Додатків Г-Е

Отже, протягом 2020-2022 рр. загальна сума операційних витрат підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» щорічно зростала та характеризувалася наступними змінами: в 2021 році спостерігалось зростання операційних витрат на 56490 тис. грн. або на 42,03 %, що пояснюється зростанням всіх елементів витрат такого періоду, зокрема: матеріальні витрати зросли на 1,29%, амортизація на 27,24%, витрати на оплату праці на 2,96%, а в 2022 р. – відбувся приріст операційних витрат на 431474 тис. грн. або на

53,54% (переважно за рахунок приросту відрахувань на соціальні заходи на 23,51%, матеріальних витрат на 17,73% та витрат на оплату праці на 16,22%).

Найбільшу питому вагу в структурі операційних витрат займають матеріальні витрати (82% - 84%), при чому встановлена тенденція щодо збільшення питомої ваги матеріальних витрат на кінець 2022 р., що пояснюється матеріалоемністю виробництва підприємства.

Витрати на оплату праці мають щорічну поступову тенденцію до зростання: в 2021 році на 4839 тис. грн., а в 2022 році на 27345 тис. грн. Зростання витрат на оплату праці та витрат на відрахування на соціальні заходи відбувається на фоні скорочення середньооблікової чисельності штатних працівників підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод», що свідчить про покращення політики виплат та розрахунків з працівниками в частині зростання середньомісячної заробітної плати (в 2022 році приріст склав + 5910,29 грн), з одного боку, але й одночасно відбувається зростання кредиторської заборгованості підприємства з розрахунків з оплати праці (в 2022 році приріст склав 29,72%), що є негативним явищем та свідчить про підвищення ризику простроченої заборгованості із зарплати.

В 2021 році на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» спостерігається значне зростання амортизаційних витрат на 27,24 відс. п., а в 2022 році відповідно її зменшення на 5,18 відс. п., що характеризує зміни технічного рівня виробництва підприємства.

Результати аналізу структури витрат діяльності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. представлено в табл. Ж.1 Додатку Ж класифікаційної роботи. Так, спостерігаються наступні зміни в структурі витрат підприємства: питома вага собівартості реалізованої продукції в 2021 році знизилася на 1,68 % та склала 85,66%, проте вже на кінець 2022 р. відбулося зростання показника на 0,01%; адміністративні витрати знизилися в структурі з 1,09% до 1,04%; питома вага витрат на збут в 2021 році знизилася на 0,03%, а в 2022 році – зросла на 0,39 %; питома вага фінансових витрат має щорічну тенденцію до зростання (в 2021 році на 0,3 %, а в 2022 році на 0,56 %); питома вага інших витрат на кінець періоду дослідження склала 0,0 % через списання собівартості реалізації фінансових інвестицій, тобто станом на 31.12.2022 р поточні фінансові інвестиції у підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» відсутні, а «протягом 2021 року було продано інвестиційні сертифікати на суму 52 495 тис. грн. Еталон Ессет Менеджмент КУА» [54].

Наразі проаналізуємо основні зміни в структурі собівартості реалізації продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. (табл. 2.7). Отже, протягом періоду дослідження собівартість реалізованої продукції підприємства щорічно зростала в 2021 році на 126 636 тис. грн. або на 4,76 %, та в 2022 році на 306 334 тис. грн. або на 11%. В 2022 р. відносно 2020 р. собівартість реалізованої продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» зросла майже в 1,16 разів та склала 3090838 тис. грн.

Таблиця 2.7 – Аналіз змін в собівартості реалізації продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. тис. грн.

Показники	Значення			Відхилення			
				Абсолютне, +/-		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Вартість запасів	1969880	2041680	1936112	71800	-105568	3,64	-5,17
Витрати на пакувальні матеріали	195039	193159	400415	-1880	207256	-0,96	107,30
Витрати на паливо, газ і електроенергію	36949	65576	131382	28627	65806	77,48	100,35
Витрати на персонал	198917	206900	174745	7983	-32155	4,01	-15,54
Витрати на амортизацію	62277	79243	63146	16966	-16097	27,24	-20,31
Ремонт і обслуговування основних засобів	7766	8122	14134	356	6012	4,58	74,02
Отримані послуги	39277	41186	61946	1 909	20760	4,86	50,41
Інші	147763	148638	308958	875	160320	0,59	107,86
Всього собівартість	2657868	2784504	3090838	126 636	306334	4,76	11,00

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

Зростання загального показника собівартості реалізації продукції пояснюється змінами в її структурі: вартість запасів в 2021 році зросла на 3,64%, а в 2022 році знизилася на 5,17%; в 2022 р. спостерігається значне зростання за показниками витрат на пакувальні матеріали та витрат на паливо, газ і електроенергію відповідно на 107,30 % та на 100,35%; витрати на персонал на кінець досліджуваного періоду знизилася на 32 155 тис. грн. або на 15,54%; витрати на амортизацію в 2021 році зросли майже в 1,27 разів, проте в 2022 році знизилася на 20,31%; витрати на ремонт і обслуговування основних засобів щорічно зростали відповідно на 4,58 % в 2021 р. та на 74,02 % в 2022 р.

Проаналізуємо основні зміни в показниках витрат на реалізацію та збут продукції, а також адміністративних витрат підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. Результати наведено в табл. в табл. И.1 та И2 Додатку И класифікаційної роботи.

Отже, відповідно до табл. И1 Додатку И: спостерігається щорічний приріст витрат на реалізацію та збут продукції підприємства: в 2021 році +15364 тис. грн., а в 2022 році + 42000 тис. грн., що пояснюється відповідними змінами в структурі таких витрат. Так, рекламні та маркетингові витрати в 2022 році значно знизилась відносно минулого року (-36,26% або на 24048 тис. грн.).

Транспортні витрати щорічно зростають відповідно в 2021 р. на 17,58%, а в 2022 р. на 63,16%. Витрати на персонал в 2021 р. зросли на 2863 тис. грн., а в 2022 р. на 13394 тис. грн. Витрати за статтею «інші» також мали нестабільну ситуацію до змін: в 2021 р. знизилися на 2,28 %, а вже на кінець 2022 р. значно зросли на 35,73 %.

«Суму витрат на збут зменшено на суму операцій з надання знижок та бонусів, відповідно до п.47 МСФЗ 15 в 2022 році в розмірі 490 522,793 тис. грн., та відповідно в 2021 році в розмірі 393 059,330 тис. грн.» [54].

Результати аналізу адміністративних витрат підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. (табл. И2 Додатку И) свідчать про щорічне збільшення загального показника адміністративних витрат з тенденцією до прискорення темпу зростання на кінець 2022 року: в 2021 році на 0,16 %, а в 2022 році на 13,50 %, що пояснюється наступними змінами в структурі: витрати на персонал в 2021 р. знизилися на 2419 тис. грн., а в 2022 р. зросли на 3630 тис. грн.; вартість отриманих послуг в 2021 р. знизилася на 12,23%, а в 2022 р. зросла на 3,59%; в 2022 році спостерігається зниження витрат на амортизацію (18%), на ремонт і обслуговування основних засобів (34,35%), на страхування (44,56%).

Аналіз структури та динаміки частки постійних витрат у чистому доході підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. виконано по формі табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз структури та динаміки частки постійних витрат у чистому доході підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. тис. грн.

Показники	сума, тис. грн.			Питома вага витрат у чистому доході, %			зміна Σ , тис. грн.		зміна, %	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Чистий дохід	3166323	3103661	3736091	-	-	-	-62662	632430	-	-
Адміністративні витрати	33076	33130	37602	1,04	1,07	1,01	54	4472	0,02	-0,06
Витрати на збут	239378	254742	296742	7,56	8,21	7,94	15364	42000	0,65	-0,27
Усього постійних витрат	272454	287872	334344	8,60	9,28	8,95	15418	46472	0,67	-0,33

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

Проаналізувавши структуру та динаміку операційних витрат підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. спостерігаємо збільшення постійних та умовно-постійних витрат (адміністративні та збутові витрати) в абсолютному виразі на 15 418 тис. грн. в 2021 році та на 46 472 тис. грн. в 2022 році, що пояснюється переважно зростанням витрат на збут відповідно на 0,06% в 2021 році та на 16,49 % в 2022 році.

В 2021 році за умови зниження чистого доходу від реалізації продукції на 62 662 тис. грн. спостерігається збільшення питомої ваги як адміністративних витрат підприємства, так і витрат на збут – відповідно на 0,02 та 0,65 відсоткових пунктів. Така ситуація свідчить про неефективність прийнятих управлінських рішень цього періоду, оскільки темпи приросту постійних витрат підприємства випереджають темпи зниження чистого доходу, що є негативною тенденцією. Проте вже на кінець 2020 року ситуація змінилася: приріст фінансових результатів випереджав приріст непрямих витрат (приріст чистого доходу від реалізації (+20,38%) > приріст постійних витрат (+ 16,14%)), що є цілком доцільним.

Результати основних змін структури витрат за сегментами (за напрямками діяльності) в розрізі номенклатурних груп проілюстровано на рис. 2.3. Через не відображення даних щодо витрат за сегментами в фінансовій звітності підприємства за 2020 рік, дослідженню підлягали показники витрат за напрямками діяльності тільки 2021-2022 рр.

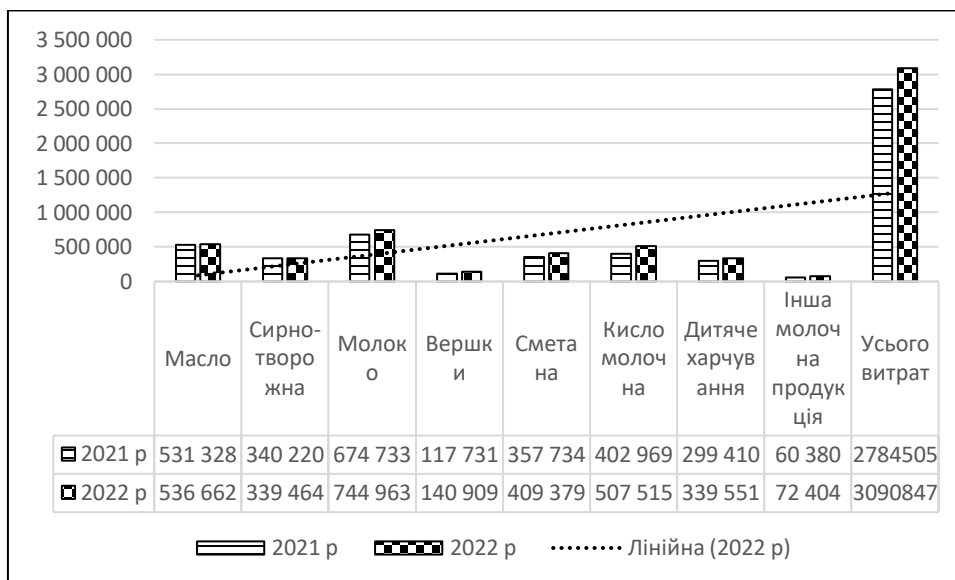

Рисунок 2.3 – Динаміка змін структури витрат за сегментами (за напрямками діяльності) в розрізі номенклатурних груп за 2021-2022 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними річної звітності підприємства [54]

Отже, загальний показник витрат за сегментами збільшився на кінець 2022 року майже в 1,11 разів або на 306 342 тис. грн., що пояснюється зростанням витрат майже за всіма асортиментними групами товарів, окрім сирно-творожної продукції. Так, витрати за кисломолочною продукцією зросли на 25,94%, приріст витрат на вершки склав + 23 178 тис. грн., витрати на дитяче харчування збільшилися на 13,41%, витрати на сирно-творожну продукцію

знизилися на 756 тис. грн., що пояснюється змінами в структурі випуску та реалізації продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод».

Проаналізуємо зміни показника ефективності витрат операційної діяльності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за досліджуваний період та представимо результати в табл. 2.9

Таблиця 2.9 – Аналіз зміни операційних витрат на 1 гривню реалізованої продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1.Чистий дохід, тис. грн	3166323	3103661	3736091
відхилення від попереднього року, %	x	-1,98	20,38
2.Витрати операційної діяльності, тис. грн	2946317	3106523	3491117
відхилення від попереднього року, %	x	5,44	12,38
3.Витрати на одну гривню реалізованої продукції, грн.	0,93	1,00	0,93
відхилення від попереднього року, %	x	7,57	-6,64

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

Отже, показник ефективності витрат операційної діяльності протягом періоду дослідження мав нестабільне значення та характеризувався зростанням на 7,57% в 2021 році та зниженням на 6,64% на кінець 2022 року. Таким чином, зниження витрат на 1 гривню реалізованої продукції характеризує ефективну роботу підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» щодо вибору оптимальної структури виробництва та реалізації продукції на основі оптових цін.

Проаналізуємо ефективність управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за оціночними показниками 2020-2022 рр. Результати наведено в табл. 2.10. та на рис.2.4

Отже, спостерігається нестійка тенденція до змін в структурі витрат підприємства протягом періоду дослідження: так, в 2021 році коефіцієнт питомої собівартості реалізованої продукції збільшився на 0,05 п. або на 6,18%, коефіцієнти питомих адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат аналогічно мали тенденцію до зростання протягом 2021 р. (відповідно на +1,52%, +7,86%, +116,38%), що призвело до прискорення темпів росту операційних витрат підприємства над темпами сповільнення обсягу виробництва й реалізації продукції, зниження валового прибутку з 508 455 тис. грн. до 319 157 тис. грн, зростання рівня адміністративних витрат у валовому прибутку на 59,57%, зростання рівня збутових витрат у валовому прибутку на 69,54%, відтак, 2021 р. був для підприємства збитковим, а рентабельність основної діяльності знизилася на 40,08%.

Таблиця 2.10 – Аналіз ефективності управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Показники	Значення			Відхилення			
				Абсолютне, +/-		Відносне, %	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Загальні операційні витрати на 1 грн. операційних доходів	0,93	0,99	0,92	0,06	-0,07	6,87	-7,10
Коефіцієнт питомої собівартості реалізованої продукції	0,84	0,89	0,82	0,05	-0,07	6,18	-8,24
Коефіцієнт питомих адміністративних витрат	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	1,52	-6,18
Коефіцієнт питомих витрат на збут	0,08	0,08	0,08	0,01	0,00	7,86	-3,71
Коефіцієнт питомих інших операційних витрат	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	116,38	59,60
Питома вага постійних витрат у чистому доході	8,60	9,28	8,95	0,67	-0,33	7,79	-3,52
Собівартість реалізованої продукції на 1 грн. чистого доходу	0,84	0,90	0,83	0,06	-0,07	6,88	-7,79
Рівень адміністративних витрат у валовому прибутку	0,07	0,10	0,06	0,04	-0,05	59,57	-43,86
Рівень збутових витрат у валовому прибутку	0,47	0,80	0,46	0,33	-0,34	69,54	-42,38
Матеріаловіддача	1,02	1,39	1,42	0,37	0,03	36,31	2,25
Коефіцієнт співвідношення темпів росту обсягу виробництва і матеріальних витрат	0,67	1,36	1,02	0,70	-0,34	104,64	-24,99
Податкове навантаження	0,16	0,00	0,12	-0,16	0,12	-100,00	x
Рентабельність основної діяльності	0,19	0,11	0,21	-0,08	0,09	-40,08	82,13

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

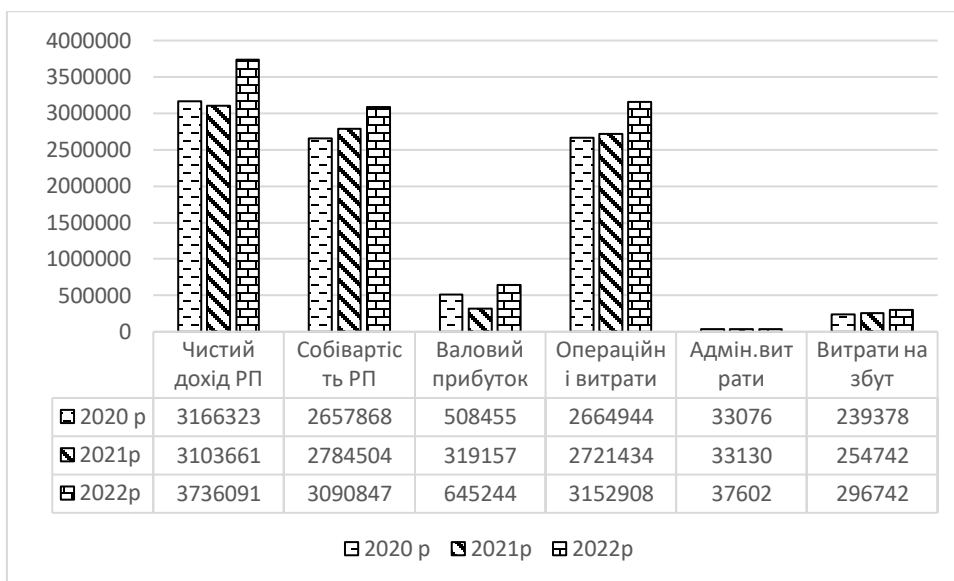

Рисунок 2.4 – Динаміка змін показників витрат та доходу/прибутку підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2022 рр., тис. грн.
Джерело: побудовано автором за матеріалами Додатків Г-Е

В 2022 році показники ефективності управління витратами підприємства значно покращилися: спостерігається зниження коефіцієнту питомої собівартості реалізованої продукції на 8,24%; зниження коефіцієнтів питомих адміністративних витрат та питомих витрат на збут відповідно на 6,18% та 3,71%; зниження рівня адміністративних витрат на 43,86% та рівня збутових витрат на 42,38% у валовому прибутку, зростання матеріаловіддачі на 2,25% відносно 2021 р., що призводить до випередження темпів зростання обсягу виробництва над темпами зростання матеріальних витрат, зниження загальних операційних витрат на 1 грн. операційних доходів (-7,10%), а також підвищення рентабельності основної діяльності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» на 82,13%.

Зміни в основних показниках витрат (операційні, адміністративні та витрати на збут) та чистого доходу від реалізації продукції, а також валового прибутку проілюстровано на діаграмі (рис. 2.4) та підтверджують основні положення наукового дослідження: 2021 рік характеризувався для підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» зниженням ефективності управління витратами підприємства, а 2022 рік – покращенням ефективності управління такими витратами.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Управління витратами підприємства займає ключове місце в системі менеджменту підприємства, оскільки формує оціночні показники впливу на ефективність виробництва, показники фінансової стійкості та рентабельності, а також є індикатором підвищення конкурентоспроможності підприємства та активізації інвестиційних процесів.

Кваліфікаційна робота містить основні складові наукового підґрунтя щодо розвитку теоретико-методичних основ управління витратами на прикладі підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод».

В теоретичній частині роботи виконано контент-аналіз терміну «витрати» за різними представниками наукових шкіл, а також відповідно до вимог діючого нормативно-правового законодавства. Аналіз літературних джерел виявив розбіжність в тлумаченнях категорії та дозволив виокремити ключові складові та семантичні ознаки при визначенні витрат підприємства: сума витрат є складовою собівартості; витрати пов'язані з використанням ресурсів, зменшенням чи вибуттям активів, збільшенням зобов'язань; витрати виражені в грошовій формі; витрати генерують прибуток через виробництво та реалізацію товарів, послуг, робіт.

В роботі запропоновано під витратами розуміти сукупність ресурсів підприємства (матеріальних, нематеріальних, фінансових та трудових), що використовуються підприємством з метою отримання прибутку та мають грошовий вираз, а також здатні впливати на розмір власного капіталу підприємства внаслідок зменшення активів чи збільшення зобов'язань (перед бюджетом, банками та іншими кредиторами).

Систематизовано основні наукові погляди щодо трактування дефініції «управління витратами підприємства». Встановлено, що більшість науковців управління витратами на підприємстві ототожнюють з управлінським процесом, який передбачає закономірну послідовну зміну предметів та явищ, а також станів об'єктів в часі.

Доведено, що процес управління витратами носить цілеспрямований характер та орієнтовано на раціональне використання сукупних наявних ресурсів підприємства та підвищення рівня віддачі від їх використання в процесі виробничо-господарської діяльності. Наголошено, що процес управління не може здійснюватися ізольовано, оскільки на його ефективність впливають чинники ендогенного та екзогенного характеру, акцентовано на використанні системного підходу при дослідженні процесу управління витратами підприємства.

Запропоновано авторське тлумачення дефініції «управління витратами» - це система впливу методичного інструментарію на сукупність управлінських рішень щодо планування та оптимізації витрат підприємства задля досягнення

економічної мети діяльності та максимізації прибутку відповідно до концепції розвитку підприємства.

На основі критичного огляду літературних джерел систематизовано основні складові та наведено систему управління витратами на підприємстві.

Встановлено, що система управління витратами – це раціональна та оптимальна система з певними цільовими параметрами та структурними елементами у вигляді функціонал-блоків, котрі взаємопов'язані між собою. Призначення системи управління витратами полягає в ідентифікації ризику неефективних витрат підприємства, характеристика та оцінка їх впливу на собівартість та показники ефективності діяльності підприємства, а також обґрунтування дієвих засобів та інструментів досягнення основної економічної мети підприємства.

Обґрунтовано складові системи управління витратами підприємства: суб'єкт та об'єкт управління витратами підприємства; управлінсько-функціональна та економіко-функціональна підсистема управління витратами підприємства; блоки зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, а також зворотні канали зв'язку.

Ідентифіковано ознаки системи управління витратами підприємства: цілеспрямованість (передбачає оптимізацію рівня витрат на виробництво та реалізацію продукції); складність (наявність підсистем управління: управлінсько-функціональна та економіко-функціональна підсистеми управління витратами підприємства); упорядкованість (проявляється у взаємодії складових системи управління витратами підприємства); гнучкість (ідентифікація чинників впливу зовнішнього і внутрішнього середовища та пристосування до них) та керованість (функціонал-зміни в залежності від потреб виробництва).

Конкретизовано суб'єктів управління витратами підприємства - це керівники та менеджери вищого рівня, а також фахівці структурних підрозділів за центрами відповідальності, а також об'єкти управління - це витрати підприємства, процеси щодо споживання ресурсів.

Доведено, що з метою конкретизації об'єкта управління витрати підлягають класифікації за відповідними ознаками, що надає інформацію стосовно джерел походження, оптимальної структури, норм та фактичного обсягу споживання та витрачання тощо таких витрат, впливає на оперативність прийняття управлінських рішень менеджерами підприємства.

Обґрунтовано, що управлінсько-функціональна підсистема управління витратами підприємства сприяє розробці, реалізації та контролю за управлінськими рішеннями стосовно прогнозування, планування, нормування, регулювання, бюджетування, організації, мотивації, моніторингу, обліку та аналізу витрат - тобто суб'єкт управління (керуюча підсистема) впливає на об'єкт управління (керовану підсистему) через реалізацію зазначених функцій.

Доведено, що економіко-функціональна підсистема управління витратами реалізується через організаційно-економічний механізм відповідно до складових: матеріально-технічне постачання, виробництво та збут продукції, дослідження та розробки, інвестиції та інновації, персонал тощо. Визначено основні складові організаційно-економічного механізму управління витратами підприємства: методи, принципи, важелі, функції та інструменти щодо впливу суб'єкта управління на об'єкт управління.

В роботі досліджено основні методичні інструменти аналізу та управління витратами підприємства. Встановлено, що основними методами управління витратами на підприємстві є: метод обліку витрат (виникнення витрат, формування та розподіл витрат за об'єктом) та метод калькулювання собівартості продукції. Систематизовано переваги та недоліки методів управління витратами підприємства: стандарт-костинг, директ-костинг, абсорпшн-костинг, метод ABC, бенчмаркінг витрат, LCC тощо.

Систематизовано методи аналізу витрат, охарактеризовано їх оціночні показники відповідно до етапів аналізу: підготовчий, основний та заключний.

В практичній частині кваліфікаційної роботи здійснено діагностику управління витратами на прикладі підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод». Надано організаційно-економічну характеристику підприємству, встановлено, що ТДВ «Яготинський маслозавод» - один із найбільших національних виробників молочної продукції, який характеризується випуском понад 36 видів молочної продукції під ТМ «Яготинське».

Основні висновки з оцінки техніко-економічних показників діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр. полягають в наступному:

Протягом 2020-2022 рр. валюта активів (пасивів) балансу підприємства щорічно зростала: в 2021 році на 1,63%, в 2022 році на 28,86%. Підвищення мобільності активів підприємства пояснюється зниженням суми необоротних активів в 2021 році на 89 380 тис. грн., а в 2022 році на 8 490 тис. грн., тобто в 2021 році на кожну гривню необоротних активів припадає 2,64 грн. оборотних активів, а на кінець 2022 р. значення показника становило 3,78 грн./грн., що свідчить про підвищення гнучкості підприємства.

2022 рік характеризувався позитивним відносно 2021 року щодо приросту доходу від реалізації продукції за всіма позиціями структури номенклатурних груп, особливо спостерігався найбільший приріст за кисломолочною продукцією (+ 36,58%), іншою молочною продукцією (+30,05%), вершків (+29,8%), дитячим харчуванням (+22,98%). Щорічно спостерігається позитивна тенденція щодо зростання доходів від реалізації дитячого харчування: в 2021 році на 40 603 тис. грн., в 2022 році на 76 707 тис. грн. Значне зростання доходів від реалізації вершків (+ 39099 тис. грн.) пояснюється підвищеним попитом та нарощуванням обсягів експорту за такою продукцією.

В 2021 році підприємство було збитковим, проте вже на кінець 2022 року діяльність ТДВ «Яготинський маслозавод» була прибутковою, що є позитивним

явищем. Збиткова діяльність 2021 року пояснюється випереджаючими темпами зростання собівартості реалізованої продукції (+ 4,76%) над темпами зниження чистого доходу від реалізації продукції (-1,98%).

Отримання прибутку на кінець 2022 року дозволило підприємству збільшити валюту власного капіталу на 29,40%, а нерозподілений прибуток 155 639 тис. грн. за рішенням зборів учасників підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» було використано на погашення збитків 2021 року.

Коефіцієнт придатності основних фондів підприємства мав щорічну негативну тенденцію до зниження та становив: в 2020 році 0,61, в 2021 році 0,54 та в 2022 році 0,48, тобто за зазначеними роками придатність основних фондів знизилася з 61% до 48%, що свідчить про погіршення технічного стану основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод».

Ефективність використання оборотних активів підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» має тенденцію до щорічного зниження з 3,08 об. в 2020 р. до 2,33 об. в 2022 р., що є негативним фактором та свідчить про зниження ділової активності підприємства за рахунок зростання дебіторської заборгованості за товари і послуги: в 2020 р. на кожну гривню оборотних активів продано товарів на суму 3,08 гривні, в 2021 р. – на 2,72 гривні, а в 2022 р. – тільки на 2,33 гривні.

Результати аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства за 2020-2022 рр. свідчать про неефективну політику комерційного кредитування: коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості має тенденцію до зростання та вище встановленого нормативного значення протягом усього періоду дослідження, що може свідчати про відволікання коштів із обороту підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод».

В 2020 році ТДВ «Яготинський маслозавод» здатне було профінансувати тільки 38% активів за рахунок власного капіталу, а в 2021 р. та 2022 р. тільки 34%, що є негативним фактором та свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства. 2020 році 62% активів підприємства фінансувалися за рахунок позикового капіталу, протягом наступних двох років даний показник збільшився на 4% та становив відповідно 66%, що свідчить про збільшення левериджу та підвищення фінансових ризиків.

Протягом 2020-2022 рр. коефіцієнт фінансової стійкості нижче встановленого нормативу та щорічно знижується, відтак, підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод» не здатне залишатися платоспроможним; в 2021 році тільки 49 % активів підприємства здатне фінансувати за рахунок стійких джерел, а в 2022 році цей показник знизився на 3%, що є негативною тенденцією.

Коефіцієнти швидкої та загальної ліквідності мали позитивну щорічну тенденцію до зростання, що свідчить про здатність та достатність ресурсів у

ТДВ «Яготинський маслозавод» протягом 2020-2022 рр. вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою активів.

В 2021 році показники рентабельності продажу, рентабельності власного капіталу, рентабельності необоротних активів та оборотних активів підприємства мали від'ємне значення через збиткову діяльність цього періоду.

Рентабельність продажу на кінець 2022 року суттєво зросла відносно 2021 року та становила 4,17%, що свідчить про позитивні тенденції, тобто кожна гривня продажу принесла 4,17 грн. чистого прибутку. Рентабельність операційної діяльності свідчить про суттєве збільшення в 2021 році понесених операційних витрат майже в 10,5 разів. Так, в 2020 році підприємство отримало 7,05 грн прибутку на 1 грн операційних витрат, відповідно в 2021 році 0,67 грн/грн, а в 2022 році 7,82 грн/грн.

Оцінка ефективності управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» свідчить про побудову системи обліку витрат відповідно до тактичних і стратегічних цілей керівництва. Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод» використовує рахунок 9 класу «Витрати діяльності», що дозволяє формувати обліково-аналітичну інформацію про витрати операційної, інвестиційної, фінансової та ін. діяльності підприємства за звітній період. Процес управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» передбачає етапність щодо визначення ефективності управління матеріальними витратами, трудовими ресурсами та основними виробничими фондами з метою прийняття ефективних управлінських рішень, котрі засновані на результатах всебічного економічного аналізу об'єкту управління.

Найбільшу питому вагу в структурі операційних витрат займають матеріальні витрати (82% - 84%), при чому встановлена тенденція щодо збільшення питомої ваги матеріальних витрат на кінець 2022 р., що пояснюється матеріалоємністю виробництва підприємства. В 2021 році спостерігалось зростання операційних витрат на 56490 тис. грн. або на 42,03 %, що пояснюється зростанням всіх елементів витрат такого періоду, зокрема: матеріальні витрати зросли на 1,29%, амортизація на 27,24%, витрати на оплату праці на 2,96%, а в 2022 р. – відбувся приріст операційних витрат на 431474 тис. грн. або на 53,54% (переважно за рахунок приросту відрахувань на соціальні заходи на 23,51%, матеріальних витрат на 17,73% та витрат на оплату праці на 16,22%).

В 2022 р. відносно 2020 р. собівартість реалізованої продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» зросла майже в 1,16 разів та склала 3090838 тис. грн., що пояснюється змінами в її структурі: вартість запасів в 2021 році зросла на 3,64%, а в 2022 році знизилася на 5,17%; в 2022 р. спостерігається значне зростання за показниками витрат на пакувальні матеріали та витрат на паливо, газ і електроенергію відповідно на 107,30 % та на 100,35%; витрати на персонал на кінець досліджуваного періоду знизилися на

32 155 тис. грн. або на 15,54%; витрати на амортизацію в 2021 році зросли майже в 1,27 разів, проте в 2022 році знизилися на 20,31%; витрати на ремонт і обслуговування основних засобів щорічно зростали відповідно на 4,58 % в 2021 р. та на 74,02 % в 2022 р.

Спостерігається щорічний приріст витрат на реалізацію та збут продукції підприємства: в 2021 році +15364 тис. грн., а в 2022 році + 42000 тис. грн., що пояснюється відповідними змінами в структурі таких витрат. Так, рекламні та маркетингові витрати в 2022 році значно знизились відносно минулого року (-36,26% або на 24048 тис. грн.). Транспортні витрати щорічно зростають відповідно в 2021 р. на 17,58%, а в 2022 р. на 63,16%. Витрати на персонал в 2021 р. зросли на 2863 тис. грн., а в 2022 р. на 13394 тис. грн. Витрати за статтею «інші» також мали нестабільну ситуацію до змін: в 2021 р. знизилися на 2,28 %, а вже на кінець 2022 р. значно зросли на 35,73 %.

В 2021 році за умови зниження чистого доходу від реалізації продукції на 62 662 тис. грн. спостерігається збільшення питомої ваги як адміністративних витрат підприємства, так і витрат на збут – відповідно на 0,02 та 0,65 відсоткових пунктів. Така ситуація свідчить про неефективність прийнятих управлінських рішень цього періоду, оскільки темпи приросту постійних витрат підприємства випереджають темпи зниження чистого доходу, що є негативною тенденцією. Проте вже на кінець 2020 року ситуація змінилася: приріст фінансових результатів випереджав приріст непрямих витрат (приріст чистого доходу від реалізації (+20,38%) > приріст постійних витрат (+ 16,14%)), що є цілком доцільним.

Показник ефективності витрат операційної діяльності протягом періоду дослідження мав нестабільне значення та характеризувався зростанням на 7,57% в 2021 році та зниженням на 6,64% на кінець 2022 року. Таким чином, зниження витрат на 1 гривню реалізованої продукції характеризує ефективну роботу підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» щодо вибору оптимальної структури виробництва та реалізації продукції на основі оптових цін.

В 2022 році показники ефективності управління витратами підприємства значно покращилися: спостерігається зниження коефіцієнту питомої собівартості реалізованої продукції на 8,24%; зниження коефіцієнтів питомих адміністративних витрат та питомих витрат на збут відповідно на 6,18% та 3,71%; зниження рівня адміністративних витрат на 43,86% та рівня збутових витрат на 42,38% у валовому прибутку, зростання матеріаловіддачі на 2,25% відносно 2021 р., що призводить до випередження темпів зростання обсягу виробництва над темпами зростання матеріальних витрат, зниження загальних операційних витрат на 1 грн. операційних доходів (-7,10%), а також підвищення рентабельності основної діяльності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» на 82,13%.

Таким чином, результати теоретико-методичного аналізу управління витратами підприємства, а також комплексна діагностика ефективності

управління витратами на прикладі підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» дозволили розробити наступні практичні рекомендації:

1. Заміна методу середньозваженої вартості вибуття виробничих запасів на метод нормативних витрат, що дозволить враховувати технологічні особливості процесу молокопереробки (короткий строк зберігання молочної сировини та сезонність надходження), спростити процедуру обліку та оцінки таких запасів, здійснювати оцінку виробничих запасів на основі нормативної ціни, що враховує вміст білка в молоці, контроль витрат за місцями їх виникнення та центрами відповідальності, а також сприятиме підвищенню оперативного контролю за рівнем використання виробничих запасів на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод».

2. Подальше впровадження бюджетування витрат підприємства в систему управління за центрами відповідальності відповідно до принципів контролюваності та економії ресурсів задля виявлення поточних потреб у матеріальних, трудових, фінансових ресурсах, формування центрів відповідальності за витрачання ресурсів та формування витрат, планування виробничих показників та встановлення нормативів використання витрат, планування витрат відповідно до встановлених цілей керівництва, впровадження управлінської форми звітності на основі «план/факт».

3. Організація випуску молочної сироватки на основі технології нанофільтрації як побічного продукту в процесі виробництва сирів. Дана технологія зменшує вміст мінералів (хлоридів натрію і калію), дозволяє видалити з сироватки до 30% молочної кислоти задля полегшення її подальшої переробки, що призводить до поліпшення технологічних та органолептичних властивостей, можливості транспортування й реалізації на сторону іншим підприємствам або подальше використання підприємством ТДВ «Яготинський маслозавод» в якості сировини для виробництва молочних продуктів (наприклад, перспективним напрямом розширення асортименту є виробництво на основі молочної сироватки напоїв в поєднанні із фруктовими та овочевими соками). Очікуваний ефект полягає не тільки в зниженні собівартості випуску продукції, а й підвищенні ефективності управління витратами, скороченні відходів виробництва, розширенні асортименту випуску товарів, підвищенні рентабельності продажів.

4. Зменшення енергомісткості випуску продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» шляхом впровадження енергозберігаючих технологій на основі використання когенераційних установок та технологій тригенерації для вироблення власної дешевої електроенергії, що дозволить підприємству досягти підвищення використання палива до 40%, а також є більш екологічним та потребує значно менше палива для виробництва енергії.

5. Формування ефективної амортизаційної політики на основі інтенсифікації оновлення основних фондів підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» та поліпшення їх технічного стану (збільшення показника

придатності основних фондів з 48% до 75% та вище), формування амортизаційного фонду задля реновації основних фондів та відтворення їх вартості, застосування прискорених методів амортизації щодо нових об'єктів необоротних активів, що призведе до зниження податкового навантаження в частині стягнення та сплати податку на прибуток підприємства.

6. Задля підвищення ефективності управління витратами на підприємстві та зниження їх рівня доцільним вбачається впровадження дієвої системи контролю за виробничими запасами та їх оптимізація на основі достовірності, повноти та своєчасності відображення первинних даних у облікових регістрах, контролю за станом та рухом матеріальних ресурсів, діагностики надлишків та нестач виробничих запасів, перевитрат сировини та матеріалів на всіх стадіях виробничого циклу, інвентаризації ТМЦ, в т.ч. тих, що не придатні для використання, що призведе до підвищення інтенсивності використання запасів через прискорення їх обертання на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод».

7. Впровадження механізму поступового зниження транспортних витрат в структурі витрат на реалізацію та збут продукції підприємства (зниження питомої ваги транспортних витрат з 38% до 26%) шляхом застосування раціональних маршрутів перевезення та транспортування молочної сировини та готової продукції, підписання логістичних кластерних угод з контрагентами, оцінки умов договірної політики з постачальниками та клієнтами, орієнтації на крупних постійних клієнтів та укладання типових договорів із закладеним прибутком від замовлення доцільно задля планування та прогнозування розміру і структури витрат на збут, оптимізації транспортних витрат між структурними підрозділами підприємства на основі зниження витрат технологічного транспорту.

8. Поліпшення маркетингової діяльності підприємства, складання рекламного бюджету підприємства, збільшення витрат на просування товару в соціальних мережах та на телебаченні, формування збутової політики підприємства та методів стимулювання клієнтів, поступове збільшення рівня рекламних та маркетингових витрат з 14,3% до 22% задля нарощування обсягів виробництва й реалізації продукції при дотриманні випереджаючих темпів приросту чистого доходу від реалізації над темпами приросту витрат на рекламу та маркетинг призведе до зниження витрат на одну гривню реалізованої продукції.

Розроблені рекомендації (Додаток К) сприятимуть зниженню витрат та їх оптимізації відповідно до встановлених нормативів, зниженню собівартості випуску та реалізації продукції, підвищенню оборотності запасів, підвищенню ефективності управління витратами підприємства та рентабельності діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кудлак В.Я., Мессарош А.В. Сутність та структура витрат підприємства. *Актуальні задачі сучасних технологій*: матеріали VI міжн. наук.-техн. конф. молодих учених та студентів, м. Тернопіль, 16-17 лист. 2017 р. Тернопіль, 2017. С.189-190.
2. Скригун Н.П. Економічна сутність категорії витрат виробництва. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16374/1/Economic%20essence%20of%20production%20cost%20categories%20.pdf>_(дата звернення: 12.03.2023).
3. Котлярів М. Д., Тітаренко Г.Б. Концептуальні основи управління витратами суб'єктів господарювання в умовах удосконалення ринкових відносин. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9. С. 43-47.
4. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання. Ч.1: монографія. Х.: Інжек, 2006. 368 с.
5. Пересунько З.М., Копняк Н.І. «Затрати» і «витрати»: проблема визначення понять. URL: http://www.rusnauka.com /36_PWMN_2010 /Economics/76707.doc.htm#:~:text=Термін%20«затрати»%20стосується%20усілякого%20використання,відповідність%20до%20доходів%20%5B6%5D (дата звернення: 12.03.2023).
6. Фаріон В. Я. Сутність витрат як економічної категорії. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2013. Вип. 1 (49). Економічні науки. С. 44 - 47.
7. Свиноус І. В., Іванова Л. С. Економічний зміст витрат виробництва в системі управління сільськогосподарським підприємством. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 17/2016. С. 17-21.
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України із змінами від 29.09.2020 р. № 588. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 12.03.2023).
9. Власний капітал та забезпечення зобов'язань. URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-90/section-536/article-10943/2014-02-08/> (дата звернення: 14.03.2023).
10. Литовченко О.Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип 31. С. 301–309.
11. Турило А.М., Турило А.А., Короленко С.М. Фінанси підприємства та їх місце в його інвестиційно-витратній діяльності. *Вісник Криворізького національного університету*. 2019. Вип. 49. С. 64-69.
12. Остапенко Т.М. Економічна сутність управління витратами. *Вісник Сумського державного університету*. 2013. Сер.: Економіка. № 2. - С. 85-91.
13. Ковальова О. Управління витратами господарської діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 6 (61). С. 85-95.

14. Пилипенко А.В., Жигалкевич Ж.М. Управління витратами підприємств в умовах невизначеності. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 08 груд. 2022 р. Київ, 2022. С. 97-98.
15. Ляшко І.І Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2017. 166 с.
16. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навч. посіб. Одеса: ВМВ, 2011. 240 с.
17. Пчелинська Г. В. Понятійно-категоріальні засади управління витратами підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27(2). С. 48-53. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuu_tevcsg_2019_27\(2\)__11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuu_tevcsg_2019_27(2)__11). (дата звернення: 18.03.2023).
18. Труніна І.М., Онищенко О.В. Методичні підходи до управління затратами промислових підприємств. *Modern Economics*. 2018. № 7. С. 182–191. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/7-2018/UKR/trunina.pdf> (дата звернення: 27.03.2023).
19. Зінченко О. В. Функції управління витратами переробної галузі в умовах ринкових відносин. *Менеджмент*. 2014. Вип. 17. С. 101-121.
20. Мудра Т. М., Чернобай Л. І., Калиновська Н. Л. Діагностика процесу управління витратами на засадах функціонального підходу: теоретичні аспекти та практичне застосування. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/20_11_3/087-091.pdf (дата звернення: 27.03.2023).
21. Борисюк І. О., Семеняка Я. В. Формування системи управління витратами підприємства. *Modern economics*. 2017. № 6. - С. 15-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_6_4. (дата звернення: 27.03.2023).
22. Дощич Г.А., Хачатрян В.В. Дослідження актуальних проблем управління витратами підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2012/Economics/10_120778.doc.htm (дата звернення: 28.03.2023).
23. Андрющенко І. С. Формування системи управління витратами підприємств ресторанного господарства. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 1(5). С. 68-72. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2015_1\(5\)__13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2015_1(5)__13). (дата звернення: 28.03.2023).
24. Іванчик Т. В. Система управління витратами підприємства. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2020/paper/download/8671/7254> (дата звернення: 30.03.2023).
25. Гречко, А. В., Дударенко Н. С. Теоретико-методичні засади управління витратами підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2016. Вип. 18. С. 183-192.
26. Довгань Л.Є., Дудукало Г.О. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2986/1/41.pdf> (дата звернення: 30.03.2023).

27. Черняева О.О. Удосконалення підходу до побудови інформаційного простору управління витратами промислового підприємства. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/2491/> (дата звернення: 30.03.2023).
28. Рябенюк М. О. Управління витратами на підприємствах ресторанного господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип.42. С. 120-124.
29. Андрющенко І.С. Управління витратами операційної діяльності підприємств ресторанного господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами»; Харківський держ. ун-т харч. та торгівлі. Харків, 2016. 23 с.
30. Коваленко О.В., Осьмак С.С. Система управління витратами. URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/evzdia_6_053.pdf (дата звернення: 30.03.2023).
31. Піскун А. В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №4 (70). С. 55 – 59.
32. Костецька Н. І. Управління витратами на підприємствах в умовах ризику. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1035/992> (дата звернення: 30.03.2023).
33. Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 1(51). С. 125-129.
34. Пилипенко А. А., Дзьобко І. П., Писарчук О. В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія/ за заг. ред. А. А. Пилипенка. Харків: ХНЕУ, 2011. 344 с.
35. Баєва О. В., Новальська Н. І., Згалат-Лозинська Л. О. Менеджмент і адміністрування: навч. посіб. Київ: Персонал, 2017. 326 с.
36. Коба О.В., Миронова Ю.Ю. Витрати підприємства та їх класифікація для потреб управління й економічного аналізу. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип.4. С. 99 – 103.
37. Радіонова Н. Й. Класифікація витрат підприємства як інструмент управління. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 74-80.
38. Коваленко В.М., Нестор О.Ю. Бюджетування як інструмент підвищення ефективності управління підприємством. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 248. С. 72-75.
39. Ляшко І.І., Єременко О.М. Дослідження методів управління витратами на сучасних підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 4 (04) 2016. С. 163-166.
40. Пархоменко Л. А., Малюга Л. М., Фротер О. С., Нижник І. О. Методи обліку та управління операційними витратами. *Економіка та держава*. 2022. № 1/2022. С. 50-54.
41. Ємельянов О.Ю., Курило О.Б. Механізм, методи та способи управління витратами підприємств як інструменти підвищення ефективності їх

господарської діяльності. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1311/1265>. (дата звернення: 01.04.2023).

42. Пустова І. В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 39-42.

43. Маркіна І. А., Вороніна В.Л., Рудич А. І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. *Держава та регіони*. 2020. № 4. С. 140-147.

44. Труніна І. М., Борисюк І. О. Методичні підходи до управління затратами промислових підприємств. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/7-2018/UKR/trunina.pdf>. (дата звернення: 01.04.2023).

45. Олійник Т.І., Зайцева К.В. Система управління витратами підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 11(75). С. 563-566.

46. Сльозко Т. Методи обліку витрат чи методи управління витратами: проблеми дефініцій. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 4. С. 16-21.

47. Григорова З. В., Кваско А. В. Сучасні методи управління витратами підприємств. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. №2 (72). С. 18-24.

48. Літовченко О. Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 31. С. 301–309. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/47.pdf (дата звернення: 01.04.2023).

49. Манакіна В., Коломойцева І. Методи обліку витрат «стандарт-кост»: переваги та недоліки. *Схід*. 2009. № 5 (96). С. 45-47. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/20934/09-Manakina.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.04.2023).

50. Піскунова Н. В., Федорець М.Г., Піскунова К.С. Аналіз витрат виробництва як важлива ланка ефективного управління промислового підприємства. *Економічний аналіз*. 2013. Т.13. С. 357- 364.

51. Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. Економічний аналіз: навч. посіб./ за ред. Н.А. Волкової. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.

52. Хомяк Т. Р. Аналіз витрат у контексті формування стратегії підприємства. *Європейські перспективи*. 2015. Вип. 5. С. 20-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2015_5_5 (дата звернення: 01.04.2023).

53. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності: підручник/ за ред. Л. М. Кіндрацької. Київ: КНЕУ, 2016. 629 с.

54. Офіційний сайт підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» URL: <https://milkalliance.com.ua/company/inform/yagotinskij-maslozavod/> (дата звернення: 05.04.2023).

ДОДАТОК А

Таблиця А1 – Систематизація наукових поглядів щодо трактування дефініції «управління витратами підприємства»

Автор	Тлумачення	Семантична складова
Жигалкевич Ж.М. Пилипенко А.В.	«це складний процес, який націлений на досягнення високих економічних результатів діяльності підприємства за рахунок вдалої та успішної управлінської діяльності» [14, с. 97]	Управлінський процес, успішна управлінська діяльність
Чорна М.В. Смірнова П.В., Бугріменко Р.М.	«це особливий взаємозв'язок між менеджментом та економікою, що поєднує в собі елементи операційного та фінансового менеджменту з метою оптимізації витрат та максимізації добробуту власників підприємств» [15, с. 5]	Взаємозв'язок елементів менеджменту
Захарченко Л.А. Яцкевич І.В.	«це динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства. Воно не зводиться лише до зниження витрат, а поширюється на всі елементи управління» [16, с. 9]	Динамічний процес, управлінські дії, елементи управління
Пчелинська Г. В.	« це цілеспрямований процес їх формування, який повинен забезпечувати досягнення стратегічної мети діяльності підприємства» [17, с. 49]	Цілеспрямований процес
Труніна І.М. Онищенко О.В.	«це процес реалізації функцій управління, що пов'язані із забезпеченням ефективного використання ресурсів і капіталу підприємства відповідно до видів діяльності підприємства та організацією їхнього обігу» [18, с. 185]	Процес реалізації функцій управління
Зінченко О.В.	« це планомірний процес їх формування, визначення оптимальної собівартості, конкурентоспроможної продажної ціни та достатньої рентабельності окремих видів продукції і виробництва досягається за допомогою систематичного контролю за відхиленнями фактичних результатів від нормативних чи запланованих» [19, с. 103]	Планомірний процес, контроль за відхиленнями
Мудра Т. М.	«це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць і носіїв та постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження» [20]	Цілеспрямований процес формування та контролю

Джерело: систематизовано автором за [14-20]

ДОДАТОК Б

Таблиця Б1 – Характеристика етапів економічного аналізу витрат підприємства

Назва етапу аналізу	Характеристика	Оціночні показники
1	2	3
Загальна оцінка динаміки обсягу, складу і структури витрат, встановлення відповідних тенденцій змін	Виявляє відхилення від прогнозних показників витрат, визначає їх роль в загальних витратах за окремими видами діяльності	Собівартість продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, фінансові витрати, втрати від участі в капіталі, загальні витрати підприємства
Аналіз операційних витрат	Виявляє вплив факторів на зміну витрат на одну гривню продукції, відображає зв'язок між витратами і прибутком - зворотну функціональну залежність; надається оцінка функціональної залежності факторів першого рівня: зміна обсягу і структури реалізації; зміна рівня витрат на виріб (собівартості окремих виробів); зміна цін на продукцію.	Витрати на 1 гривню продукції: $PB = \frac{Вод}{ЧД} = \frac{\sum_{i=1}^n (Ci \times Ki)}{\sum_{i=1}^n (Цi \times Ki)}$ Приріст валового прибутку: $\Delta ВП = П_1 - П_0 = (ЧД_1 - C_1) - (ЧД_0 - C_0) = (ЧД_1 - ЧД_0) - (C_1 - C_0) = \Delta ЧД - \Delta C$ Вплив факторів на зміну рівня витрат на одну гривню продукції на основі методу ланцюгових підстановок: 1.Рівень витрат при всіх базисних показниках: $PB_0 = \frac{\sum (C_0 \times K_0)}{\sum (Ц_0 \times K_0)}$ 2.Рівень витрат, перерахований на фактичний обсяг і структуру реалізації: $PB_1 = \frac{\sum (C_0 \times K_\phi)}{\sum (Ц_0 \times K_\phi)}$ 3.Рівень витрат, перерахований на фактичний обсяг і собівартість за базовими цінами: $PB_2 = \frac{\sum (C_\phi \times K_\phi)}{\sum (Ц_0 \times K_\phi)}$ 4.Рівень витрат при всіх фактичних показниках: $PB_\phi = \frac{\sum (C_\phi \times K_\phi)}{\sum (Ц_\phi \times K_\phi)}$ Зміна рівня витрат на одну гривню продукції за рахунок змін:

Продовження табл. Б1

1	2	3
		обсягу і структури реалізації: $\Delta PB_{стр} = PB_1 - PB_o$ рівня витрат на виріб: $\Delta PB_{рв} = PB_2 - PB_1$ цін на продукцію: $\Delta PB_{ц} = PB_{ф} - PB_2$ Загальний вплив факторів: $\Delta PB = \Delta PB_{стр} + \Delta PB_{рв} + \Delta PB_{ц} = PB_{ф} - PB_o$
Аналіз витрат за економічними елементами	Здійснюється з метою вивчення зміни складу витрат підприємства, питомої ваги кожного елемента, частки живої та уречевленої праці в загальних витратах на виробництво. Не відбувається зіставлення та порівняння абсолютних величин витрат за елементами з плановими витратами, а тільки порівнюється фактична питома вага витрат з плановою питомою вагою	Адитивна модель функціонального зв'язку факторів: $OB = MB + ВОП + СВ + АВ + ІВ$ де ОВ – операційні витрати, тис.грн.; МВ – матеріальні витрати, тис.грн.; ВОП – витрати на оплату праці, тис.грн.; СВ – соціальні відрахування, тис.грн.; АВ – амортизаційні відрахування, тис.грн.; ІВ – інші витрати, тис.грн.
Аналіз операційних витрат за статтями калькуляції	Визначення абсолютного та відносного відхилення витрат до статті та до підсумку під час порівняння фактичних даних із прогнозними. Обчислення частки кожної статті витрат у загальній сумі операційних витрат.	Прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі (змінні та постійні розподілені).

Джерело: систематизовано за [51,53]

ДОДАТОК В

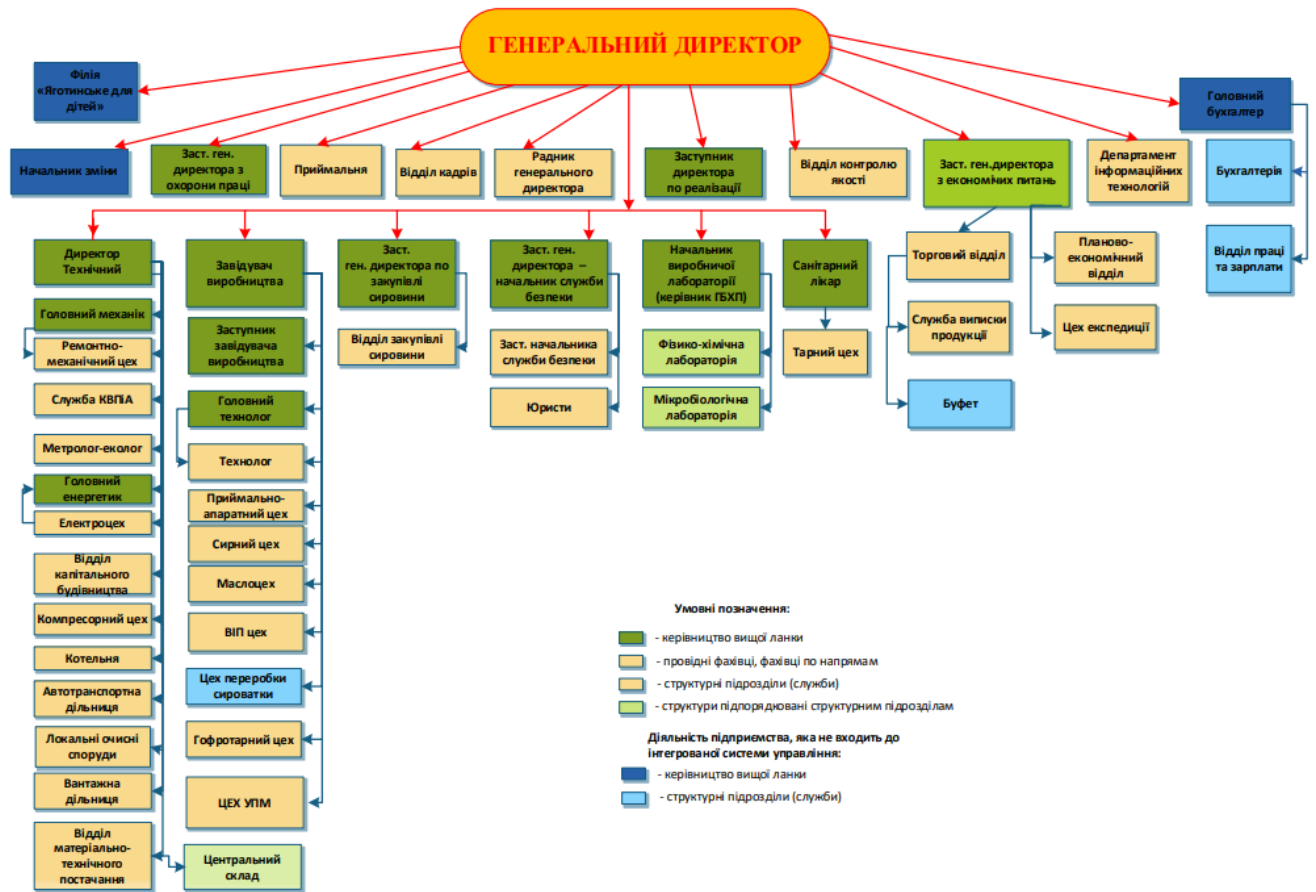

Рисунок В.1 – Організаційна структура ТДВ «Яготинський маслозавод»

Джерело: [54]

ДОДАТОК Г

		Дата	КОДИ
		за ЄДРПОУ	01.01.2021
Підприємство	Товариство з додатковою відповідальністю "Яготинський маслозавод"	за КОАТУУ	00446003
Територія	Київська область, м.Яготин	за КОПФГ	3225510100
Організаційно-правова форма	Товариство з додатковою відповідальністю господарювання	за КВЕД	250
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво масла та сиру		10.51
Середня кількість працівників: 918			
Адреса, телефон: 07700 м.Яготин, Шевченка, 213, (04575)5-59-88			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	☐		
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☒		

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.
Форма №1

		Код за ДКУД	
		1801001	
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	0
накопичена амортизація	1002	(0)	(0)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	299 742	449 730
первісна вартість	1011	555 394	745 525
знос	1012	(255 652)	(295 795)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	77 225	52 495
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	115	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	23 633	19 734
Усього за розділом I	1095	400 715	521 959

Продовження Додатку Г

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	106 923	166 210
Виробничі запаси	1101	68 487	80 177
Незавершене виробництво	1102	4 990	5 528
Готова продукція	1103	30 989	75 317
Товари	1104	2 457	5 188
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	414 886	443 374
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	8 394	7 737
з бюджетом	1135	13 105	912
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	19
із внутрішніх розрахунків	1145	386 072	389 781
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7 416	7 765
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	19 270	10 217
Готівка	1166	19	2
Рахунки в банках	1167	19 251	10 215
Витрати майбутніх періодів	1170	197	249
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	130	1 182
Усього за розділом II	1195	956 393	1 027 446
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1200	0	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 797	3 797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	1 528
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	524 553	587 459
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	528 350	592 784

Продовження Додатку Г

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	219 143	201 451
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	219 143	201 451
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	129 238	216 608
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	6 225	8 185
товари, роботи, послуги	1615	172 321	201 194
розрахунками з бюджетом	1620	14 344	4 840
у тому числі з податку на прибуток	1621	2 807	499
розрахунками зі страхування	1625	1 486	1 794
розрахунками з оплати праці	1630	5 293	6 461
одержаними авансами	1635	0	25
розрахунками з учасниками	1640	2 988	1 790
із внутрішніх розрахунків	1645	208 694	290 562
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	14 599	17 938
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	54 427	5 773
Усього за розділом III	1695	609 615	755 170
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1 357 108	1 549 405

Керівник

Косяченко Сергій Олександрович

Головний бухгалтер

Каплій Оксана Олександрівна

Продовження Додатку Г

Підприємство	Товариство з додатковою відповідальністю "Яготинський маслозавод"	Дата за ЄДРПОУ	КОДИ
			01.01.2021
			00446003

Звіт про фінансові результати

(Звіт про сукупний дохід)

за 2020 рік

Форма №2

I. Фінансові результати

Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 166 323	3 160 485
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 657 868)	(2 566 752)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий:			
прибуток	2090	508 455	593 733
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	3 332	5 869
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(33 076)	(33 139)
Витрати на збут	2150	(239 378)	(246 123)
Інші операційні витрати	2180	(15 995)	(22 961)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	223 338	297 379
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	2 539	3 503

Продовження Додатку Г

Інші доходи	2240	24 903	19
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(72 302)	(79 520)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(24 739)	(3)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	153 739	221 378
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-24 192	-36 637
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	129 547	184 741
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	129 547	184 741

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 111 347	2 068 674
Витрати на оплату праці	2505	163 734	147 942
Відрахування на соціальні заходи	2510	35 183	29 646
Амортизація	2515	62 277	56 513
Інші операційні витрати	2520	641 210	545 613
Разом	2550	4 013 751	2 848 388

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,000000	0,000000

ДОДАТОК Д

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Закладні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯГОТІНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"	Дата (рік, місяць, число)	2022 01 01
Територія	КИЇВСЬКА	за ЄДРПОУ	00446003
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з додатковою відповідальністю	за КАТОГПТ ¹	UA32040210010094429
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво м'яса та сиру	за КОДПФ ²	250
Середня кількість працівників	991	за КВЕД	10.31
Адреса, телефон	вулиця Шевченка, буд. 213, м. ЯГОТИН, ЯГОТІНСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА ОБЛ., 07700		55663
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого виводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):			
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			☐
за міжнародними стандартами фінансової звітності			☒

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форми №1 Код за ДКУД 1803001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4 784	2 901
первісна вартість	1001	11 896	11 532
накопичена амортизація	1002	7 112	8 631
Незвернені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	444 946	417 251
первісна вартість	1011	733 629	773 761
знос	1012	288 683	356 510
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	52 495	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	936
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Завишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	19 734	11 491
Усього за розділом I	1095	521 989	432 579
II. Оборотні активи			
Зпаси	1100	166 210	165 657
виробничі запаси	1101	80 177	75 361
незвернене виробництво	1102	5 528	6 854
готова продукція	1103	75 317	80 394
товари	1104	5 188	3 048
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити переуступання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги	1125	443 374	425 104
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	7 737	8 229
з бюджетом	1135	912	1 967
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з страхових доходів	1140	19	24
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	389 781	495 782
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7 765	9 330
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	10 217	31 692
готівка	1166	2	2
рахунки в банках	1167	10 215	31 690
Витрати майбутніх періодів	1170	249	377
Частка переуступання у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних викидів	1182	-	-

Продовження Додатку Д

резерв незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	1 182	3 879
Усього за розділом II	1198	1 027 446	1 142 041
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 549 405	1 574 620

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (назовий) капітал	1400	3 797	3 797
Внесок до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичен курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	1 528	1 528
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	587 439	524 076
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Виключений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	592 784	529 401
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	41 870
Інші довгострокові зобов'язання	1515	201 451	205 704
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благочинна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Привласний фонд	1540	-	-
Резерв на валюту депозитів	1545	-	-
Усього за розділом II	1698	201 451	247 874
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	216 608	378 396
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	8 185	22 096
товари, роботи, послуги	1615	201 194	228 624
розрахунками з бюджетом	1620	4 840	2 338
у тому числі з податку на прибуток	1621	499	-
розрахунками зі страхування	1625	1 794	1 715
розрахунками з оплати праці	1630	6 461	6 151
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	25	142
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	1 790	1 774
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	290 562	131 761
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	17 938	18 337
Дозоди майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	5 773	6 311
Усього за розділом III	1698	785 170	797 645
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів незалежного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	1 549 405	1 574 620

Керівник

Головний бухгалтер

Сергій Косаченко
Олександр Ковалів
Оксана Ковалів

Косаченко Сергій Олександрович

Ковалів Оксана Олександрівна

1 Коэффициент административно-территориальных единиц по территории соответствующих регионов.

2 Визначено в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

10.06.2019 Гр. / Сергій К. К.

Продовження Додатку Д

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД" (наименовання)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2022	01	01
			00446003		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 103 661	3 166 323
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 784 504)	(2 657 868)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	319 157	508 455
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	23 650	3 332
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(33 130)	(33 076)
Витрати на збут	2150	(254 742)	(239 378)
Інші операційні витрати	2180	(34 147)	(15 995)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	20 788	223 338
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 512	2 539
Інші доходи	2240	58 650	24 903
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(87 142)	(72 302)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(57 127)	(24 739)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження Додатку Д

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	153 739
збиток	2295	(63 319)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	(24 192)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	129 547
збиток	2355	(63 319)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(63 319)	129 547

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2 237 345	2 208 944
Витрати на оплату праці	2505	168 573	163 734
Відрахування на соціальні заходи	2510	38 327	35 183
Амортизація	2515	79 243	62 277
Інші операційні витрати	2520	197 946	194 806
Разом	2550	2 721 434	2 664 944

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Косляченко Сергій Олександрович

Катлий Оксана Олександрівна

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

10.06.22 *[Signature]*

ДОДАТОК Е

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"	Дата (рік, місяць, число)	2023 01 01
Територія	КИЇВСЬКА	за ЄДРПОУ	00446003
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з додатковою відповідальністю	за КАТОРТГ 1	UA32040210010084429
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво мила та сиру	за КОДПФ	250
Середня кількість працівників	900	за КВЕД	10.31
Адреса, телефон	вулиця Шевченка, буд. 213, м. ЯГОТИН, ЯГОТИНСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА ОБЛ., 07700		55663
Одностітківка: тис. грн. без десятичного знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "х" у відповідній клітинці):			
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 901	1 528
первісна вартість	1001	11 532	11 581
накопичена амортизація	1002	8 631	10 053
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	417 251	390 541
первісна вартість	1011	773 761	811 917
знос	1012	356 510	421 376
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомість	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомість	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	936	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	11 491	32 020
Усього за розділом I	1095	432 579	424 089
II. Оборотні активи			
Зпаси	1100	165 657	165 465
виробничі запаси	1101	75 361	117 522
незавершене виробництво	1102	6 854	6 581
готова продукція	1103	80 394	37 927
товари	1104	3 048	3 435
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити страхування	1115	-	-
Виплати одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	425 104	592 908
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	8 229	11 642
з бюджетом	1135	1 567	12 613
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	24	56
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	495 782	806 529
Інші поточна дебіторська заборгованість	1155	9 330	2 977
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	31 692	7 818
готівка	1166	2	4
рахунки в банках	1167	31 690	7 814
Витрати майбутніх періодів	1170	377	452
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах наліжних виплат	1182	-	-

Продовження Додатку Е

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших операційних резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	3 879	4 470
Усього за розділом II	1195	1 142 041	1 604 930
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 574 620	2 029 019

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паізовий) капітал	1400	3 797	3 797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	1 528	1 528
Нерозподілений прибуток (зменчений збиток)	1420	524 076	679 715
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Валучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	529 401	685 040
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	41 870	27 913
Інші довгострокові зобов'язання	1515	205 704	225 982
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Привласні фонди	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	247 574	253 895
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	378 396	366 248
Векселі видачі	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	22 096	21 756
товари, роботи, послуги	1615	228 624	214 894
розрахунками з бюджетом	1620	2 338	33 616
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	4 681
розрахунками зі страхування	1625	1 715	2 301
розрахунками з оплати праці	1630	6 151	7 979
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	142	641
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	1 774	1 774
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	131 761	409 228
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	18 337	24 879
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6 311	6 858
Усього за розділом III	1695	797 645	1 090 084
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
У часті частістю акцій недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	1 574 620	2 029 019

Керівник

Головний бухгалтер

Косаченко Сергій Олександрович

Каплій Оксана Олександрівна

¹ Категорія «Інші оборотні активи» є територіальною ознакою та територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

Продовження Додатку Е

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД" (пайовування)	Дата (рік, місяць, число)	2023	01	01
		за ЄДРПОУ	00446003		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2022 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 736 091	3 103 661
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3 090 847)	(2 784 504)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	645 244	319 157
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	47 017	23 650
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(37 602)	(33 130)
Витрати на збут	2150	(296 742)	(254 742)
Інші операційні витрати	2180	(65 926)	(34 147)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	291 991	20 788
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 745	1 512
Інші доходи	2240	882	58 650
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(116 777)	(87 142)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(57 127)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження Додатку Е

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	177 841	-
збиток	2295	(-)	(63 319)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(22 202)	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	155 639	-
збиток	2355	(-)	(63 319)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	155 639	(63 319)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2 634 094	2 237 345
Витрати на оплату праці	2505	195 918	168 573
Відрахування на соціальні заходи	2510	47 339	38 327
Амортизація	2515	75 141	79 243
Інші операційні витрати	2520	200 416	197 946
Разом	2550	3 152 908	2 721 434

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Косаченко Сергій Олександрович

Катлий Оксана Олександрівна

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»28.04.23. *Генеральний директор*

ДОДАТОК Ж

Таблиця Ж1 - Аналіз структури витрат діяльності підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.:	2657868	2784504	3090847
питома вага,%	87,33	85,66	85,67
відхилення структури від попереднього року,%	x	-1,68	0,01
2. Адміністративні витрати, тис. грн.:	33076	33130	37602
питома вага,%	1,09	1,02	1,04
відхилення структури від попереднього року,%	x	-0,07	0,02
3. Витрати на збут, тис. грн.:	239378	254742	296742
питома вага,%	7,87	7,84	8,22
відхилення структури від попереднього року,%	x	-0,03	0,39
4. Інші операційні витрати, тис. грн.:	15995	34147	65926
питома вага,%	0,53	1,05	1,83
відхилення структури від попереднього року,%	x	0,52	0,78
5. Фінансові витрати, тис. грн.	72302	87142	116777
питома вага,%	2,38	2,68	3,24
відхилення структури від попереднього року,%	x	0,30	0,56
6. Втрати від участі в капіталі, тис. грн.	0	0	0
7. Інші витрати, тис. грн.:	24739	57127	0
питома вага,%	0,81	1,76	0,00
відхилення структури від попереднього року,%	x	0,94	-1,76
ВИТРАТИ ДІЯЛЬНОСТІ, УСЬОГО	3043358	3250792	3607894

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

ДОДАТОК И

Таблиця И1 - Аналіз витрат на реалізацію та збут продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	Значення			Відхилення			
				Абсолютне, +/-		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Рекламні та маркетингові витрати	65460	66330	42282	870	-24048	1,33	-36,26
Транспортні витрати	59137	69536	113457	10399	43921	17,58	63,16
Витрати на персонал	51317	54180	67574	2863	13394	5,58	24,72
Витрати на амортизацію	12914	13016	12372	102	-644	0,79	-4,95
Витрати на оренду	0	0	1208	0	1208	x	x
Митні збори і доставка продукції для реалізації	5426	7586	0	2160	-7586	39,81	-100,00
Страховання вантажів	0	0	0	0	0	x	x
Інші	45124	44094	59849	-1030	15755	-2,28	35,73
Всього	239 378	254742	296742	15364	42000	6,42	16,49

Таблиця И2 – Аналіз адміністративних витрат підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	Значення			Відхилення			
				Абсолютне, +/-		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Витрати на персонал	22396	19977	23607	-2419	3630	-10,80	18,17
Отримані послуги	793	696	721	-97	25	-12,23	3,59
Вартість запасів	463	705	661	242	-44	52,27	-6,24
Послуги банків	425	224	249	-201	25	-47,29	11,16
Витрати на оренду	71	71	88	0	17	0,00	23,94
Витрати на амортизацію	1235	1733	1421	498	-312	40,32	-18,00
Податки	1336	1341	1631	5	290	0,37	21,63
Ремонт і обслуговування основних засобів	427	559	367	132	-192	30,91	-34,35
Витрати на послуги зв'язку	76	100	196	24	96	31,58	96,00
Страховання	254	285	158	31	-127	12,20	-44,56
Аудит	0	0	356	0	356	x	x
Інші	5600	7439	8147	1839	708	32,84	9,52
Всього	33076	33130	37602	54	4472	0,16	13,50

Джерело: розраховано автором за даними річної звітності підприємства [54]

ДОДАТОК К

Таблиця К1 – Заходи з підвищення ефективності управління витратами підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод»

Назва заходу	Опис	Очікуваний ефект
1	2	3
Зміна методу обліку/вибуття запасів	Заміна методу середньозваженої вартості запасів на метод нормативних витрат, що передбачає складання нормативної калькуляції за кожним видом продукції на основі норм витрат	Підвищення ефективності оперативного контролю за рівнем використання виробничих запасів; спрощення процедури обліку та оцінки виробничих запасів; оцінка виробничих запасів на основі нормативної ціни, що враховує вміст білка в молоці; контроль витрат за місцями їх виникнення та центрами відповідальності; підвищення ефективності управлінських рішень щодо вибору постачальників підприємства
Бюджетування витрат	Подальше впровадження бюджетування витрат в систему управління за центрами відповідальності відповідно до принципів контрольованості та економії ресурсів	Підвищення ефективності планування, аналізу та контролю витрат; підвищення оперативності виявлення поточних потреб у матеріальних, трудових, фінансових ресурсах; покращення координування та узгодження дій різних структурних підрозділів підприємства; впровадження управлінської форми звітності на основі «план/факт»
Випуск побічної продукції на основі використання відходів	Організація випуску молочної сироватки на основі технології нанофільтрації як побічного продукту в процесі виробництва сирів Можливість розширення асортименту випуску за рахунок виробництва на основі молочної сироватки напоїв в поєднанні із фруктовими та овочевими соками	Зниження витрат та скорочення відходів виробництва; підвищення ефективності виробництва та показників рентабельності продажів; завоювання нового сегменту ринку; розширення асортименту випуску; підвищення ефективності управління витратами підприємства
Впровадження енергозберігаючих технологій	Впровадження енергозберігаючих технологій на основі	Зменшення енергомосткості випуску продукції; зниження собівартості випуску продукції; підвищення

Продовження табл. К1

1	2	3
	використання когенераційних установок та технологій тригенерації для вироблення власної дешевої електроенергії	ефективності використання палива до 40%; підвищення екологічності виробництва; підвищення ефективності управління витратами
Формування амортизаційної політики	Формування амортизаційного фонду задля реновації основних фондів та відтворення їх вартості, застосування замість прямолінійного прискорених методів амортизації щодо нових об'єктів необоротних активів	Підвищення інвестиційної активності підприємства; прискорене оновлення основних фондів; поліпшення їх технічного стану (збільшення показника придатності основних фондів з 48% до 75% та вище), зниження податкового навантаження в частині стягнення та сплати податку на прибуток підприємства; зниження витрат підприємства
Впровадження системи контролю за виробничими запасами	Система контролю запасів передбачає підвищення ефективності управлінського обліку та оцінки запасів на основі достовірності, повноти та своєчасності відображення первинних даних у облікових регістрах, контролю за станом та рухом матеріальних ресурсів, діагностики надлишків та нестач виробничих запасів, перевитрат сировини та матеріалів на всіх стадіях виробничого циклу, інвентаризації ТМЦ	Оптимізація виробничих запасів; безперервність та плановірність процесу виробництва й реалізації продукції; зниження рівня зайвих запасів; мобілізація внутрішніх виробничих резервів; прискорення обертання запасів; зниження витрат
Механізм зниження транспортних витрат підприємства	Впровадження раціональних маршрутів перевезення та транспортування молочної сировини та готової продукції, підписання логістичних кластерних угод з контрагентами, оптимізація транспортних витрат між структурними підрозділами підприємства на основі зниження витрат технологічного транспорту, оцінка умов договірної політики з постачальниками та клієнтами	Поступове зниження питомої ваги транспортних витрат з 38% до 26% в структурі витрат на реалізацію та збут продукції підприємства; зниження собівартості випуску продукції; економія ресурсів; планування та прогнозування розміру і структури витрат на збут; підвищення ефективності управління витратами підприємства

Продовження табл. К1

1	2	3
Поліпшення маркетингової діяльності підприємства	Складання рекламного бюджету підприємства, збільшення витрат на просування товару в соціальних мережах та на телебаченні, формування збутової політики підприємства та методів стимулювання клієнтів (система знижок)	Поступове збільшення рівня рекламних та маркетингових витрат з 14,3% до 22% задля нарощування обсягів виробництва й реалізації продукції при дотриманні випереджаючих темпів приросту чистого доходу від реалізації над темпами приросту витрат на рекламу й маркетинг; розширення ринку збуту продукції; залучення нових клієнтів; зростання прибутковості та рентабельності діяльності; зниження витрат на одну гривню реалізованої продукції

Джерело: обґрунтовано автором